

Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра публічного управління, адміністрування та інформаційної
діяльності

Пояснювальна записка **до кваліфікаційної роботи**

БАКАЛАВР

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: **ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В** **УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В** **РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Виконав: студент V курсу,
групи ПУАз-51,
заочної форми навчання,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
Шестаков В.В.

Керівник к.п.н., доц. Мартинюк Г.Ф.

Рецензент к.е.н., доц. Антонова С. Є.

Рівне – 2023

Имя пользователя:
Леся Хотіївна Тихончук

ID проверки:
1014594087

Дата проверки:
30.03.2023 11:23:19 EEST

Тип проверки:
Doc vs Internet + Library + DB

Дата отчета:
30.03.2023 11:37:09 EEST

ID пользователя:
159

Название файла: **30 03 2023 МОНОГРАФІЯ перевірка.doc**

Количество страниц:
310

Количество слов:
76626

Количество символов:
596643

Размер файла: **10.47 MB**

ID файла:
1014310807

38.4% Совпадения

Наибольшее совпадение: **4.5%** с Интернет-источником (<https://ua-referat.com/uploaded/udoskonalennya-organizaciyi-nad...>)

29.8% Источники из Интернета

551

Страница 311

24.8% Источники из Библиотеки

434

Страница 333

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников

Модификации

Обнаружены модификации текста. Подробная информация доступна в онлайн-отчете.

Замененные символы

17

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	6
1.1. Сутність та зміст державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства.....	6
1.2. Теоретичні засади розвитку державного управління в умовах інформаційного суспільства.....	17
1.3. Нормативно-правове забезпечення державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства.....	28
Висновки до першого розділу.....	36
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РІВНЕНЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	38
2.1. Загальна характеристика Рівненської області.....	38
2.2 Аналіз розвитку інформаційного суспільства Рівненської області та результативність державного управління.....	48
2.3. Зарубіжний досвід державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства.....	61
Висновки до другого розділу.....	67
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РІВНЕНЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	70
3.1. Шляхи модернізації державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства в контексті європейської інтеграції	70
3.2. Напрями удосконалення механізмів державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства.....	78
Висновки до третього розділу.....	84
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87

ВСТУП. Розвиток нашої держави, як спроможної забезпечувати власні національні інтереси, визначною мірою залежить від її повноцінного входження в європейський і світовий цивілізаційний процес, а ключовою умовою забезпечення належного місця країни у глобальному просторі є побудова інформаційного суспільства, яке прагне вести діалог з органами державної влади на якісно новому рівні. З появою зазначених потреб суспільства має змінюватися також система державного управління, якій для забезпечення ефективної діяльності необхідно пристосуватися до нових умов суспільного розвитку.

Питання вдосконалення державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства Рівненської області є актуальним не тільки з погляду економії ресурсів, а й забезпечення конкурентоспроможності України в цілому, оскільки тільки керівництво може формувати ефективну економічну політику, доводячи свої переваги у світовому просторі. Зрештою ці переваги чи недоліки оцінюються самими громадянами країни.

З наукового погляду критерії та показники ефективності повинні відображати ступінь виконання державою конституційних норм, функцій та завдань, наведених в основному законі держави. Але цю проблему неможливо вирішити без системного підходу, що враховує всі сторони управління та різні рівні вирішення державних завдань.

Проміжним критерієм ефективності управління може стати рівень досягнення поставлених цілей в органах державної влади, а саме виконання стратегічних цілей (Рівень міністерств та відомств), реалізація державних програм, проектів (рівень середньої та вищої ланки керівників), вирішення поточних та оперативних завдань (рівень працівників держустанов). Але в цьому випадку необхідно переконатися в обґрунтованості та правильності самих цілей і завдань, достатності ресурсів (фінансових, матеріальних, трудових та інших.) на вирішення поставлених завдань.

Теоретико-методологічним основам наукової роботи стали наукові праці з актуальних проблем державного управління таких вчених, як-от: Л. Антонова, В. Бакуменко, М. Білинська, К. Ващенко, А. Дегтяр, О. Дацій, С.

Домбровська, І. Драган, Ю. Древаль, В. Воротін, О. Крюков, В. Ковальчук, М. Латинін, І. Лопушинський, В. Маліков, С. Майстро, І. Парубчак, П. Покатаєв, А. Ромін, О. Радченко, В. Садковий, В. Сиченко, В. Степанов, В. Стрельцов, Ю. Ульянченко, Е. Щепанський та інші.

Концепцію інформаційного суспільства, як різновиду теорії постіндустріального, вивчали такі зарубіжні вчені, як-от: М. Арнберг, Д. Белл, Г. Бехман, Дж. Бенігер, Р. Тейлор та інші.

Вивченню питань правового, інституційного забезпечення державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства присвятили наукові доробки такі дослідники: В. Бабаєв, В. Бебик, В. Гавриловський, С. Гайдученко, А. Гальчинський, С. Гнатюк, В. Дубов, В. Дзюнзюк, М. Згуровський, Р. Калюжний та інші.

Мета і завдання бакалаврської роботи. Мета наукового дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні і розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення державного управління Рівненської області в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

- обґрунтувати теоретичні підходи сучасних та зарубіжних вчених до визначення сутності та змісту державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства;
- узагальнити зарубіжний досвід державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства і виокремити можливості його адаптації до сучасних умов;
- проаналізувати сучасний стан та результативність державного управління Рівненської області в умовах розвитку інформаційного суспільства;
- визначити проблеми та суперечності державного управління Рівненської області в умовах розвитку інформаційного суспільства;

- окреслити шляхи модернізації державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства в контексті європейської інтеграції України;
- визначити напрями удосконалення державного управління Рівненської області в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Об’єктом дослідження є державне управління Рівненської області.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні аспекти державного управління Рівненської області в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у процесі дослідження використані загальнонаукові та спеціальні методи: спостереження та ззагальнення, логіко-семантичний, порівняльного аналізу, статистичний, системно-аналітичний. Методологічною основою бакалаврської роботи являвся діалектичний метод, з використанням якого визначено сутність та зміст державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства Рівненської області.

Практичне значення бакалаврської роботи полягає в узагальненні та доповненні сучасних знань, теоретико-методичних підходів щодо обґрунтування напрямів удосконалення державного управління Рівненської області в умовах розвитку інформаційного суспільства. Результати нашого дослідження можуть бути використані здобувачами ЗВО спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» під час написання наукових робіт та при підготовці до навчальних занять.

Структура та обсяг бакалаврської роботи. Кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить **90** сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

1.1. Сутність та зміст державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства

Розвиток економіки та громадських інститутів за умов демократизації суспільства та розвитку світової конкуренції неодмінно веде до прискорення процесів глобалізації. Сучасні інформаційні технології створюють безмежні можливості для поширення інформації і мають мультиплікативний ефект на цей процес. Інформаційна відкритість суспільства змінює і орієнтири у поведінкових настроях людей, які відбиваються у демографічних показниках країни загалом чи її окремих регіонів.

У цих умовах необхідно виробити принципово нові напрямки державної політики та економічні механізми її реалізації, здатні підтримувати в оптимальному стані (з суспільної та економічної точок зору) систему державного управління, сприяти вирішенню основного завдання держави – зростанню добробуту її громадян та захисту їх законних права і свободи. Питання оцінки ефективності державного управління на різних етапах розвитку нашої країни вирішувався по-різному, і ставлення до цього часто був політизованим. Як правило, чинна номенклатурна влада вважає, що тільки вона забезпечує високоефективне керівництво, принижуючи роль попередніх систем державного управління та політичного керівництва країни.

З наукового погляду критерії та показники ефективності повинні відображати ступінь виконання державою конституційних норм, функцій та завдань, наведених в основному законі Держави. Але цю проблему неможливо вирішити без системного підходу, що враховує все сторони управління та різні рівні вирішення державних завдань.

Проміжним критерієм ефективності управління може стати рівень досягнення поставлених цілей в органах державної влади, а саме виконання

стратегічних цілей (Рівень міністерств та відомств), реалізація державних програм, проектів (рівень середньої та вищої ланки керівників), вирішення поточних та оперативних завдань (рівень працівників держустанов). Але в цьому випадку необхідно переконатися в обґрунтованості та правильності самих цілей і завдань, достатності ресурсів (фінансових, матеріальних, трудових та інших.) на вирішення поставлених завдань.

Становлення держав у різних країнах відбулося (відбувається) по-різному, але завжди спрямування залежить від стану диференціації суспільства на основі якого вона створюється. Суспільство це найбільше об'єднання людей, тісно пов'язаних між собою різноманітними взаємозв'язками, загальною територією та розвитком їхніх культурних надбань. Суспільство розглядається як система, що трансформується і на передньому плані виступають процеси розвитку та зміни відносин у суспільстві. Суспільство являється конкретною історичною системою сформованих закономірним чином відносин, зв'язків, у які люди вступають у процесі своєї життєдіяльності. У такому аспекті держава являється складним, історично перемінливим явищем. Пізнання якостей і ознак держави залежить від постійної зміни економічних, соціальних, класових, духовних, релігійних, національних та інших факторів, що встановлюють її сутність і зміст.

Автор Шаповаленко М. зазначає, що «в науці існує велика кількість теорій походження держав (теологічна, антропологічна або патріархальна, договірна, психологічна тощо). Різноманітність теорій походження держав пояснюється відмінністю ідеологічних і філософських культур, історичних і соціальних умов, у яких жили автори цих теорій. Держава, як продукт суспільного розвитку, є складним соціальним явищем, тісно пов'язаним і багато у чому залежним від стану розвитку суспільства в конкретну історичну епоху. Протягом століть мислителі намагаються зрозуміти, що являє собою держава, чому вона виникає і необхідна людству, якою є природа держави, що відрізняє її від інших організацій, створених людьми.

На ці питання існує багато різних відповідей. Деякі збігаються, інші виглядають абсолютно незалежними, оскільки є принципово протилежними одна одній тощо» [30].

В 60-і рр. XX ст. в СРСР пропагувалася ідея загальнонародної держави.

Науковці Є. Гіда, В. Білозьоров констатують, що «у сучасній науковій літературі досить часто застосовується більш широке визначення поняття держави, а саме, як особливої організації публічної влади одного класу, блоку класових сил, соціальної групи, всього народу, що має спеціальний апарат управління та примусу, є офіційним представником суспільства і забезпечує його інтеграцію. Державний апарат, проте, відокремлюється від суспільства і не збігається з ним, у певній ситуації стає антиподом суспільству, що може породжувати серйозні протиріччя між суспільством і владою. У інших обставинах суспільство є системою, в яку державний апарат вписується досить природно, діє адекватно суспільним потребам й інтересам. Тоді таке суспільство вважається сильним громадянським суспільством, а держава – правовою» [37].

Аналізуючи дефініцію «держава» за різними теоріями походження держав можна стверджувати, що держава є складною соціальною системою, яка відзначається певними елементами, формами прояву, змістом, але її основним функціональним призначенням є організуючий вплив на суспільство. Дана ознака відрізняє її серед інших форм об'єднання людей. Суспільство, в свою чергу, наділяє державу владою і надає їй монопольне право на застосування примусу.

Як стверджує дослідник «в сучасних умовах все частіше перетворення в системі державного управління пов'язують з реакцією на світові глобалізаційні тенденції. Дійсно, в даний час процес глобалізації стає реальністю незалежно від того, усвідомили ми це чи ще ні, а він означає зміну всієї парадигми життя людства в цілому і кожної окремої людини. Різні прояви глобалізаційних явищ і стратегій стають предметом

обговорення для представників найрізноманітніших галузей знання – від економіки до естетики. Сучасна глобалізація – це глобалізація: ризиків, соціально-політичних конфліктів, екологічної кризи, тероризму та організованої злочинності; вона загострює багато колишніх проблем, роблячи їх загальними і всеохоплюючими» [27].

Під впливом глобалізації помінялося чимало суттєвих моментів існуючих наразі держав, але, слід зазначити, що сталим є основна ознака будь-якої держави – це влада. З огляду на вище означене, можна констатувати, що державна влада, покладена в основу будь-якої держави являється її обов'язковим компонентом для забезпечення функціонування самої держави, досягнення її цілей і цілей суспільства, яке є джерелом влади (див. рис. 1.1).

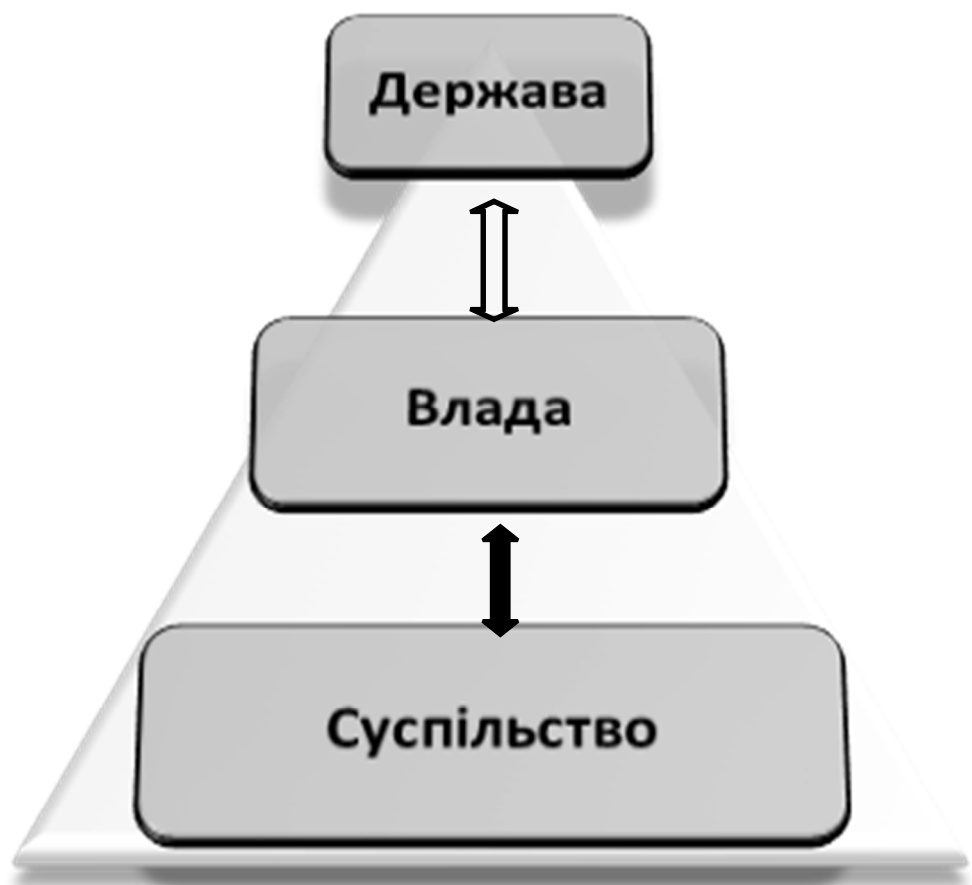

Рис. 1.1. Взаємозв'язок ключових ланок системи державного будівництва [27].

Отже, влада – це можливість впливати на події та явища, відносини між людьми і з навколишнім середовищем. Вона, влвдв, являється соціальною категорією. Проблема влади появляється тоді, коли мова йде про взаємовідносини між людьми.

Здійснення влади на державному щаблі потребує значної організованості та злагодженості і взаємодії спеціально створених органів установ, підприємств та інших організацій. Останні є складовими частинами єдиного механізму державної влади. Державна влада має здатність впливати на процеси в суспільстві, а зміни суспільства, як керованої підсистеми, безперечно приводять до відповідних перетворень керуючої підсистеми.

У зв'язку з цим система державного управління повинна мати адаптаційні механізми: з одного боку трансформуючись підлаштовуватись під вимоги суспільства, з іншого – зберігати основи державності.

Бакуменко В. в енциклопедичному словнику державного управління пише, що «діяльність держави (органів державної влади), спрямовану на створення умов для якнайповнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами – терміном державне управління. А докорінне перетворення форми та змісту управлінської системи, досягнення нового якісного стану її організації та функціонування, перехід до нових принципів управління – управлінськими трансформаціями» [10].

Слід зазначити, що наразі в наукових дослідженнях сутність управління розглядається у різних аспектах. У дане поняття вкладається різний зміст. Маємо на увазі не тільки різні підходи до визначення поняття управління, а сам сенс, зміст, призначення управління, на основі якого формулюються його концепції.

Підходи до визначення дефініції «управління» обумовлені багатогранністю і складністю даного виняткового явища. У дослідженнях вчених управління:

- визначається дефініцією «діяльність», тобто управління включає специфічні види людської діяльності, що фіксується в адекватних їм формах;
- розкривається як специфічне ставлення до людської життєдіяльності: в ієрархічній суспільній структурі це ставлення, як правило, вертикальне за характером і пов'язане з наявністю у вищій сторони здатності владно виражати та здійснювати свою волю;
- розглядається у вигляді відносини, бо воно дійсно входить у систему суспільних відносин і формує певні відносини між людьми, як «по вертикалі», так і «по горизонталі»;
- визначається за допомогою терміну «вплив», який вказує на основне в управлінні - момент впливу на свідомість, поведінку та діяльність людей. Найадекватніше суть управління розкриває термін «керівний вплив», тобто. реальне спонукаюче, що змушує, що змінює і перетворює впливом геть свідомість, поведінка і діяльність людей.

Науковець Г. Атаманчук дає класифікацію видів управління, що залежать від таких чинників, як-от:

- «сфер суспільної життєдіяльності: управління суспільством загалом, економічне управління, соціальне управління, політичне управління, духовно-ідеологічне управління;
- структури суспільних відносин: управління економічним та відповідно політичним, соціальним та духовним розвитком суспільства;
- об'єктів управління: економічне (господарське) управління, соціально-політичне управління, управління духовним життям;
- характеру та обсягу охоплюваних управлінням суспільних явищ: управління суспільством, управління державою, управління галузями, сферами народного господарства, управління підприємствами, організаціями, установами, фірмами тощо» [3].

Дослідник Є. Охотський подає класифікацію видів управління:

- «державне управління (реалізується державним апаратом від імені народу, за дорученням народу та в ім'я народу, поширюється на все суспільство (і всі його підсистеми) як керовану цілісність;

- місцеве самоврядування (об'єктом такого управління є мешканці певної адміністративної території (муніципальної освіти), які безпосередньо або через створювані структури (органи місцевого самоврядування, муніципальні служби) управляють справами свого муніципального освіти, причому за свої кошти та під свою відповідальність);
- менеджмент (управління власністю із боку власника);
- громадське управління (силами виборних органів різних суспільних формувань - партій, профспілок, творчих, спортивних, наукових спільнот, спілок, асоціацій);
- групова саморегуляція (кооператив, товариство садівників, асоціація соціологів та ін. У її рамках люди вільно та добровільно об'єдналися і самі на договірних засадах керують своєю діяльністю);
- одноосібне управління (управління з боку суб'єкта своїми ж діями та вчинками)» [25].

Проаналізуємо підходи науковців до дефініції «управління» в широкому науковому розумінні. П. Друкер пише, що, «управління є особливим видом діяльності, що перетворює неорганізований натовп в ефективну цілеспрямовану та продуктивну групу». Г. Райт дефініцію управління трактує як «організацію і спрямування ресурсів з метою досягнення бажаного результату» [44, с. 17].

С. Чернов визначає «публічне управління» як «організуючий і регулюючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її впорядкування, збереження чи перетворення, базуючись на владній силі, яка обмежує дієвий суспільний контроль» [41].

Автор О. Оболенський акцентує на тому, що публічне управління - «це здійснення сукупності раціональних впливів на функціонування та розвиток колективу людей на основі програми управління та інформації про поведінку та стан об'єкта управління, спрямованих на підтримку, поліпшення та розвиток об'єкта управління для досягнення наперед визначеної сукупності цілей. Звідси логічним є висновок, що публічне управління має бути спрямоване на реалізацію цінностей суспільства» [23].

Погоджуємося з дослідниками публічного управління в Україні О. Амосовим і Н. Гавкаловою що «в сучасній організації суспільного життя управлінські дії здійснюють, окрім спеціальних інститутів держави, також органи місцевого самоврядування, громадські та приватні організації. Адміністрування передбачає особливий вид діяльності, а саме ухвалення нормативних документів і розпоряджень, що видаються повноважними органами в умовах демократії, коли існує багатобічність взаємозв'язків між політичними й суспільними інститутами» [2].

У дослідженні автора О. Червякової «Перехід до парадигми механізмів трансформації державного управління» існуюча модель публічного управління в Україні «визначається як взаємодія інституцій державного управління, місцевого самоврядування та громадянського суспільства на засадах організаційно-правового механізму управління, який встановлений Конституцією України, законами та іншими нормативно-правовими актами» [40].

Засновник публічного управління Вудро Вільсон, 1887 року у статті «Дослідження адміністрації» визначав «публічне управління» як предмет адміністративного дослідження, щоб виявити, по-перше, те, що уряд правильно і успішно може зробити, і, по-друге, як можна зробити ці правильні речі з максимально можливою ефективністю і при мінімально можливій вартості або грошей, або енергії [44].

Д. Кілінг поняття «публічне управління» трактував як «пошук найкращих способів використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей держави: публічне управління спрямоване на реалізацію прав, свобод та законних інтересів приватних осіб і передбачає якнайповніше застосування владою принципу публічності – відкритості та прозорості діяльності її апарату, право впливу у громадян на діяльність органів влади, громадський контроль за діяльністю управлінського апарату тощо» [39].

І. Грицяк подає визначення публічного управління: «публічне управління є проявом суспільної влади, яка вбирає в себе державне

управління, владу територіальних публічних колективів, автономій і муніципальних утворень і, нарешті, владу корпоративну» [7, с. 6-8].

Автор в монографії вирізняє основні ознаки публічного управління, як-от:

«публічне управління здійснюється безпосередньо в інтересах і з метою задоволення потреб усього суспільства.

Публічне управління має багаторівневий характер і по суті є формою прояву публічної влади на державному, регіональному і муніципальному рівнях.

Публічне управління базується на таких принципах, як транспарентність, легітимність і демократичність, а також на принципі стратегічного соціального партнерства влади, населення і бізнесу.

Публічне управління засноване на залученні до процесу управління населення, ступінь участі якого визначається рівнем і, відповідно, функціями публічно-правових утворень.

Відмітна ознака публічного управління – наявність стійкого зворотного зв'язку між органами публічного управління і населенням, що реалізується за допомогою публічних слухань, анкетування, наказів виборців та ін.

Оцінка ефективності публічного управління здійснюється на основі моніторингу та оцінки результатів діяльності органів публічного управління і надання їм публічного характеру» [7].

Під час визначення змісту системи державного управління вагою є установлення відповідності структури, функцій, методів діяльності суб'єкта особливостям об'єкта управління, оскільки чим вищою є ця відповідність, тим ефективнішою є система державного управління в цілому в конкретно визначений історичний етап розвитку.

У державному управлінні суб'єкт – це складна система державних органів, які є носіями повноважень щодо практичного здійснення функцій управління, тобто цілеспрямованого управлінського впливу на відповідні об'єкти управління. Окрім того, суб'єктом управління можуть бути: особи, організації, їх системи, які управляють підпорядкованими їм особами,

організаціями та їх системами, сукупність посадових осіб, що займаються управлінською організаційною діяльністю, тобто апарат управління; органи влади, установи, підрозділи апарату управління чи посадові особи, які виробляють і ухвалюють рішення, здійснюють керуючий вплив на підпорядковані об'єкти управління.

Втім особливості побудови та діяльності суб'єкта управління значною мірою визначаються своєрідністю об'єкта управління, під яким розуміють: суспільні відносини, види діяльності, соціальні ролі, що безпосередньо пов'язані з відтворенням матеріальних і духовних продуктів та соціальних умов життєдіяльності людей, суспільство в цілому, адміністративно-територіальні утворення, процеси, галузі, сфери діяльності, організації, колективи, окрема людина, на якій спрямовано направляючі, організуючі та контролюючі дії відповідних суб'єктів управління; різноманітні матеріальні й духовні блага, які є основою задоволення загальних і часткових, перспективних і поточних соціальних інтересів.

Процеси змін у суб'єкті системи державного управління завжди відповідають змінам, що відбуваються у об'єкті управління. Фактично процеси внутрішніх трансформацій суб'єкта і об'єкта управління є результатом змін, що відбуваються у їх внутрішньому та зовнішньому середовищах. Зазначені процеси є взаємопов'язаними та взаємозалежними. Причинами та поштовхами ж до їх виникнення є інтереси обох сторін управлінських взаємозв'язків. Втім інтереси сторін не завжди можуть збігатися.

Наразі взаємодія держави і громадянського суспільства в державному управлінні стає дуже вагомим на відміну від традиційного бачення державного управління як організуючого і регулюючого впливу держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, зберігання або перетворення, що спирається на її владну силу. В. Бакуменко пише, що «державне управління має сенс лише тоді, коли є діяльністю системи, яка характеризується:

- місією (ієрархія цілей, стратегія розвитку, державна політика);
- функціональною структурою (сукупність органів державної влади з їх функціями та завданнями);
- засобами (державно-управлінські технології, методи, процедури);
- ресурсами (фінансові, матеріально технічні, технологічні, інформаційні, кадрові);
- адміністративною культурою;
- професійною державною службою; – наукою державного управління» [4].

На рисунку (1.2) показано, що першорядною базовою ланкою в системі державного будівництва є - суспільство. Визначальними ознаками суспільства є територія, люди, які об'єднані, зайняті, і це дозволяє відрізнити їх від інших. Тобто до ознак суспільства можна віднести соціальні зв'язки між людьми. Окрім того, зазначеній спільноті людей чомусь необхідно вигідно жити в суспільстві. І ця суспільна мета теж відіграє роль ознаки суспільства.

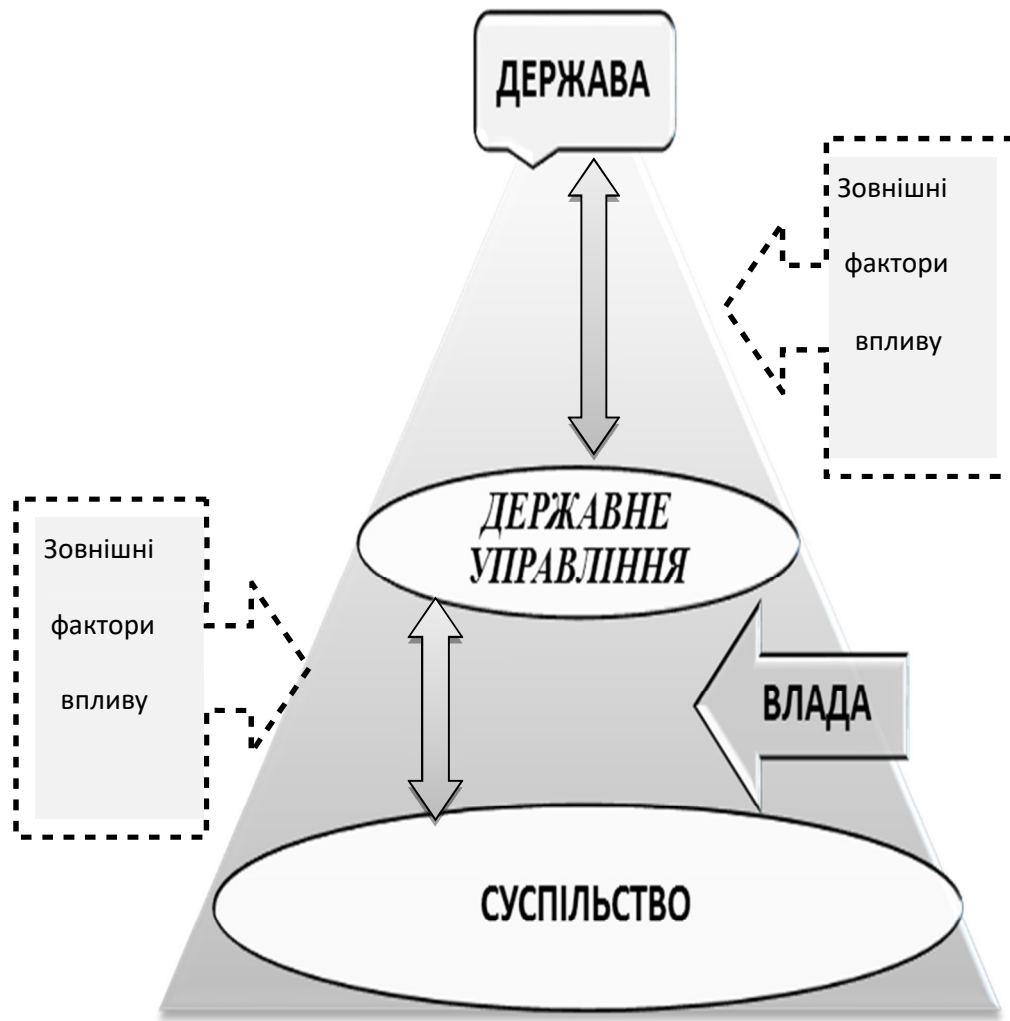

Рис. 1.2. Місце системи державного управління в загальній системі державного будівництва

Вчені зазначають, що «утворюючись, держава стає формою організації суспільства, а державна влада – способом керівництва (керування) цим суспільством. Тому для складання моделі системи державного управління будь-якої країни обов’язковими є особливі ознаки конкретної держави. А це, окрім характеристик території і населення, механізми організації і реалізації публічної влади, питання про суверенітет, про права на видання законів, встановлення і стягнення податків, застосування примусу. Іншими словами – визначенню підлягає форма правління, режим, устрій держави, що розглядається» [30].

Відомо, що в окремих державах функціонує тільки одна державна влада, яка шириться на всіх членів суспільства. Держава, в свою чергу, здійснює свою владу на окремій території по відношенню до суспільства через спеціальний апарат (механізм) державної влади, організовуючи цей апарат (механізм) через окрему модель системи державного управління країною.

1.2. Теоретичні засади розвитку державного управління в умовах інформаційного суспільства

Дослідження теоретичних засад ефективного державного управління в умовах формування та функціонування інформаційного суспільства має важливе значення. Принципова значущість дослідження визначається і обумовлюється тим, що це суспільство і держава в комплексі, відповідно до створених однойменних теорій, є суспільно-державною системою, покликаною служити інтересам кожної людини, а не інтересам ринку, прибутку, грошей, капіталу, незважаючи на їхню безумовну важливість, необхідно розглядати лише як необхідні засоби реалізації інтересів народу.

Водночас, ефективне вирішення проблеми реалізації інтересів народу немислимо без відповідних філософських та політико-правових основ державного управління саме стосовно істинно людської суспільно-державної системи.

Державне управління - це процес регулювання відносин усередині держави у вигляді розподілу сфер впливу між основними територіальними рівнями та гілками влади. В основі державного управління знаходиться державний інтерес, спрямований на захист цілісності держави, її ключових інститутів, підтримку рівня та якості життя її громадян. Серед пріоритетних напрямів у реалізації суспільного (державного) інтересу – необхідність виконання кількох функцій: захисної (оборонної), соціальної, правової, економічної, політичної та арбітражної.

Вивченню теоретичних аспектів понять «публічне управління», «публічне адміністрування», «державне управління» присвячена значна кількість наукових досліджень, як сучасних, так і зарубіжних вчених.

Становлення та розвиток ідей публічного управління проаналізовано в дослідженнях таких науковців: Г. Арендт, С. Бенна, М. Вебера, Д. Ганна, Дж. С. Мілла, В. Парсонса, Ю. Хабермаса та ін.

Проблеми формування та розвитку державного управління і трансформації висвітлені в працях таких українських вчених: В. Авер'янова, Г. Атаманчука, В. Бакуменка, В. Мартиненка, А. Мельник, М. Міненко, П. Надолішного, Н. Нижник, О. Оболенського, А. Васіної, В. Лугового, Ю. Ковбасюка, В. Князева, Ю. Кальниша, С. Кравченка, Ю. Шарова та ін.

Колесников К., налізуючи державне управління, пише, що «слід виділяти, що державна, місцева і суспільна організації влади на рівні територіальних громад існують одночасно і спрямовуються на розроблення і здійснення внутрішньої політики, визначення і регулювання управлінських видів відносин, слугують реалізації публічної влади, але відрізняються масштабами і напрямками впливу. Вони є суб'єктами публічної влади різного рівня (загальнонаціонального і територіального), мають багато спільного в об'єктах врядування, оскільки більшість місцевих справ неможливо чітко розмежувати. Співвідношення державного управління та місцевого самоврядування в органах самоорганізації в публічному управлінні територіальних громад в загальному обсязі його виконуваних функцій і завдань визначити надзвичайно важко. Це питання і питання їх часового порівняння німецький вчений Р. Айзенг назвав «складною методологічною проблемою» [14, с. 43].

Автор Колесникова К у праці «Співвідношення державного управління та публічного адміністрування у процесі системної трансформації» констатує, що «зміст і принципи державного управління базуються на сукупності поєднання знань з права, економіки, соціології, психології, прикладної механіки, кібернетики, інформатики і системотехніки із широким застосуванням технологій і форм організації діяльності, використовуваних у менеджменті. Оскільки підтримка і розвиток процесів життєдіяльності і розвитку територіальних громад починається на первинному рівні суспільства – суспільних осередках територіальних громад, особливої уваги

потребує публічне управління їх системною організацією і діяльністю, а також забезпечення умов суспільного розвитку. Ця багатогранна проблема стає надзвичайно актуальною» [14].

Зміст і принципи публічного управління базуються на «сукупності поєднання знань з права, економіки, соціології, психології, прикладної механіки, кібернетики, інформатики і системотехніки із широким застосуванням технологій і форм організації діяльності, використовуваних у менеджменті. Оскільки підтримка і розвиток процесів життєдіяльності і розвитку територіальних громад починається на первинному рівні суспільства – суспільних осередках територіальних громад, особливої уваги потребує публічне управління їх системною організацією і діяльністю, а також забезпечення умов суспільного розвитку. Ця багатогранна проблема стає надзвичайно актуальною». [14].

Державне управління реалізує такі функції, як-от:

1. Інституційну – через утвердження необхідних для вирішення державних питань соціально-економічних, політичних, громадських інститутів для розподілу владних повноважень.

2. Регулятивну - через систему і законів, які встановлюють загальні правила, регулюючи поведінку суб'єктів.

3. Цілеспрямовуючу - через розробку та вибір пріоритетних напрямів соціально-економічного та політичного розвитку країни; реалізацію підтримуваних більшістю населення програм.

4. Функціональну - через розробку та реалізацію дій, спрямованих на підтримку усієї господарської інфраструктури держави в особі її провідних галузей.

5. Ідеологічну – через формування загальнонаціональної ідеї, покликаної консолідувати суспільство у межах держави.

Принцип поділу влади передбачає поділ одноосібної державної влади на три сфери: виконавчу; законодавчу; судову. Це має бути умовою ефективного контролю над діяльністю державного апарату.

Принцип компліментарності характеризується спрямуванням на безперервність у структурі влади. Він передбачає рівномірний розподіл владних функцій у розрізі всієї вертикалі управління за всіма територіальними рівнями.

Принцип субсидіарності передбачає процедуру розподілу (і перерозподілу) повноважень між управлінськими рівнями структури державної влади, тобто. послідовність виконання владних повноважень управлінськими органами та порядок розподілу відповідальності цих органів перед населенням. Передача повноважень на вищий рівень управління відповідно до цього принципу може бути здійснена лише за умови неможливості їх виконання на нижчому рівні. Принцип субсидіарності має два виміри: вертикальний та горизонтальний. Вертикальний включає розподіл владних повноважень між рівнями влади у напрямі від місцевої влади до державної. Горизонтальний вимір охоплює процедуру розподілу повноважень між гілками влади на регіональному та місцевому рівнях. Відповідно до принципу субсидіарності влада повинна бути розподілена між владними структурами головним чином у зв'язку зі скороченням дистанції між населенням і владою, що його представляє.

Принцип суверенності передбачає наявність фактичної незалежності як сутнісної ознаки держави. Державний суверенітет означає «верховенство та незалежність влади, підпорядкованої праву, монополію на примус у рамках державних повноважень та незалежність держави в рамках міжнародного порядку». Будучи атрибутивним ознакою держави, суверенітет передбачає набір спеціальних інститутів, які забезпечують статус самостійного суб'єкта міжнародних відносин.

Принцип демократизму націлює населення на необхідність активної участі: у прийнятті рішень державного та муніципального значення; обрання державних та муніципальних органів влади; розроблення програм територіального розвитку, що базуються на оволодінні механізмами залучення громадськості до поточних відносин регіону або муніципалітету;

виділення зон повноважень за організованими територіях громадськими об'єднаннями.

В умовах реформування державного управління в Україні та розвитку цифрової економіки особливого значення набуває запровадження цифрових технологій у сферу публічного управління та формування нових державних механізмів електронного урядування. Важливість розвитку електронного урядування, створення відповідної національної політики та стратегій її реалізації є одним із ключових завдань, поставлених урядом, які визначено в Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр., Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, Стратегії розвитку інформаційного суспільства, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Концепції розвитку електронного урядування в Україні до 2020 року, Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року. Ефективний розвиток державних механізмів забезпечення та впровадження електронного урядування в Україні є важливим євроінтеграційним чинником, що сприяє гармонізації взаємодії органів державної влади із суспільством та бізнесом, інститутами громадянського суспільства, дає змогу підвищити прозорість, відкритість та ефективність діяльності органів державного управління. Цифровізація процесів державного управління та адміністрування є потужним чинником розвитку інформаційного суспільства та демократичного врядування в Україні, який дозволить уникнути негативних глобалізаційних наслідків та цифрових загроз у майбутньому.

Цифрові технології, продукти і послуги вважаються інноваційними трендами сучасного соціально-економічного середовища. Інформаційні технології дозволяють використовувати сучасні методи та засоби обробки інформації в державному управлінні та висувають нові вимоги та очікування до державного сектору. Прагнучи до цифрового лідерства, уряди країн реалізують політику щодо розвитку та популяризації цифрових технологій.

Цифровізація – це впровадження цифрових технологій в усі сфери життя суспільства. Це один із головних факторів зростання світової економіки та розвитку публічного управління в країнах світу.

Ю. Мохова пише, що «важливу роль в розвитку держави відіграє цифровізація державного управління, головним фактором якої є інформація та знання, шляхи доступу до них. В сучасних умовах для забезпечення якісної та ефективної роботи органів державного управління необхідною умовою розвитку держави є цифровізація державного управління, в якій знання та інформація є головними факторами. Однією із складових процесу цифровізації державного управління є електронне урядування» [21].

Електронне урядування (е-урядування) є ключовим елементом ефективної урядової діяльності та сучасного демократичного суспільства, який забезпечує вільний та оперативний доступ населення до інформації та відкритого діалогу між державою та громадянськістю за допомогою застосування інформаційних технологій [22].

З метою розвитку цифрової економіки та залучення інвестицій, Україна має потребу в покращенні своїх позицій у світових рейтингах. Аналіз електронного урядування в Україні доцільно провести по основним категоріям (показникам), які визначають рівень розвитку електронного урядування в країні: розвиток мереж ШСД, використання ІКТ, інструменти е-демократії, е-взаємодія, е-комерція, е-експорт, цифровізація державних послуг.

Основою для побудови цифрової економіки країни є ШСД. Пандемія коронавірусної інфекції COVID-19 та викликані нею карантинні заходи підтвердили необхідність невідкладного розвитку та розширення мереж ШСД [32].

На сьогоднішній день послуги фіксованого ШСД в Україні надаються з використанням волоконно-оптичних, мідних ліній зв'язку, коаксіального кабелю, супутникових каналів та безпроводного доступу. За швидкістю фіксованого Інтернету країна посідає 58-е місце в рейтингу Speedtest Global

Index, яка в грудні 2020 року склала 64.33 Мбіт/с. Разом з тим, згідно даних дослідження наявності доступу населення до ШСД, що було проведено Міністерством цифрової трансформації, понад 17 тис. населених пунктів України (із загальної їх кількості – 29,7 тис.), взагалі не мають волоконнооптичних мереж, а близько 65% сільських населених пунктів не покриті якісним ШСД. Загалом, 5,75 млн. громадян України не мають можливості підключитись до якісного фіксованого ШСД.

В структурі розподілу ліній (точок) фіксованого доступу до мережі Інтернет найбільшу частку складають лінії (точки) фіксованого доступу на швидкості від 10 до 100 Мбіт/с, частка яких у загальній кількості ліній (точок) фіксованого доступу до мережі Інтернет у 2020 році склала 78% і зросла на 2 п.п. у порівнянні з 2019 роком. Також, спостерігається зростання частки кількості ліній (точок) фіксованого доступу до мережі Інтернет зі швидкістю від 100 Мбіт/с, яка у порівнянні з 2019 роком зросла також на 2 п.п. (рис.3.1.).

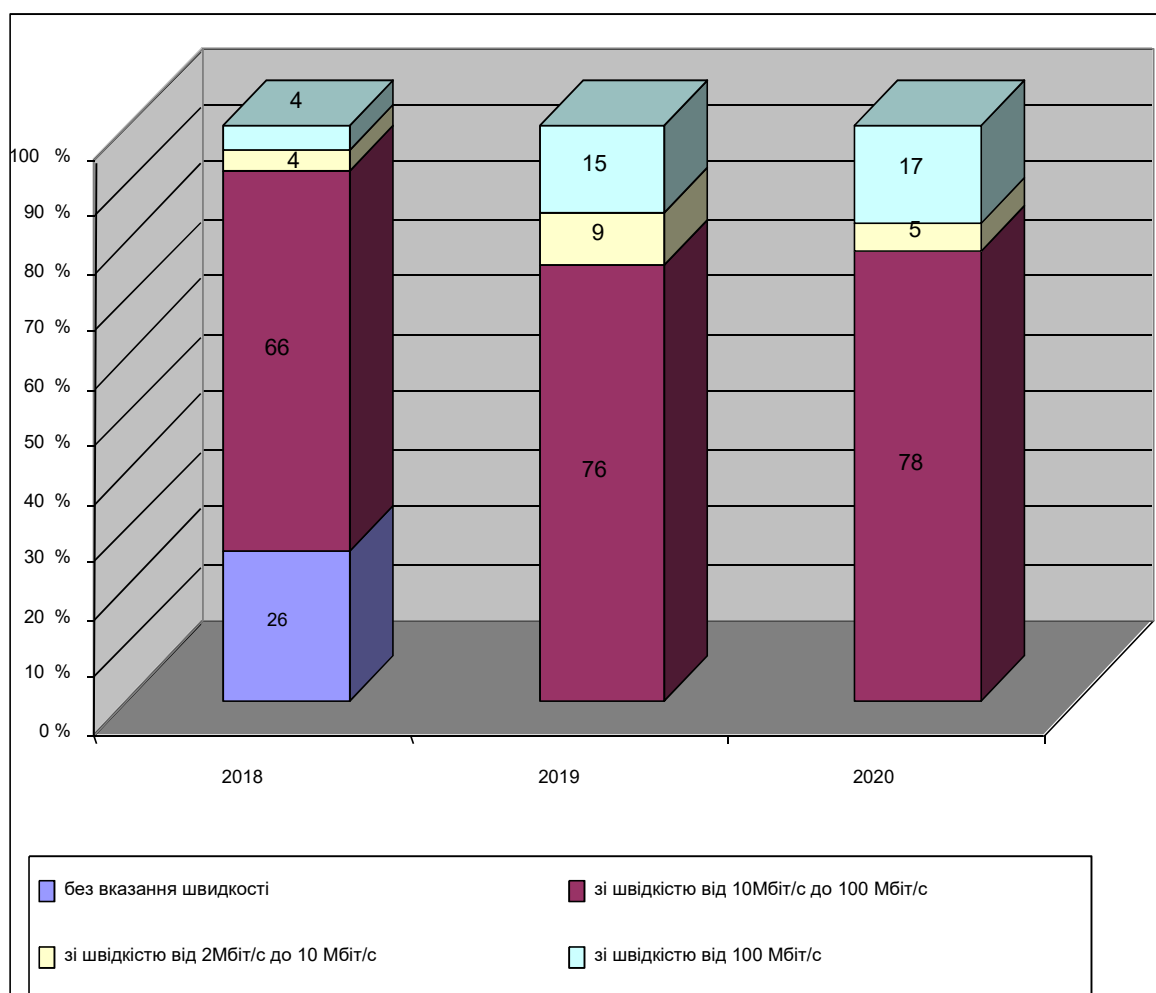

Рис. 3.2. Розподіл ліній фіксованого Інтернету в розрізі швидкості доступу, % [32]

Розвиток сучасних ІКТ є стратегічною необхідністю та найважливішою складовою створення цифрової економіки з метою забезпечення формування та підвищення національної конкурентоспроможності країни.

Систематизуючи вищевикладене, можна виділити соціальні, економічні та технічні перешкоди щодо запровадження е-демократії, пов'язані із: відсутністю у більше 50% громадян доступу до Інтернету через брак фінансових ресурсів та електронної неграмотності; відсутністю інформації та знань про суть та можливості «е-демократії» у майже 80% користувачів Інтернету. У свою чергу, це зумовлює відсутність попиту серед користувачів на взаємодію із державними органами онлайн; браком використання урядом взаємодії на основі соціальних мереж, яким віддають перевагу 76% користувачів Інтернету; обмежені можливості участі у е-демократії мають особи похилого віку, сільські мешканці та громадяни із низьким рівнем освіти.

Основною проблемою впровадження політики е-демократії є недостатнє законодавче забезпечення конкретних інструментів е-демократії.

Проблеми запровадження е-демократії в Україні з точки зору громадян представлені наступним чином:

- нерівність у використанні Інтернету між міським та сільським населенням. Найбільше користувачів Інтернету проживають у великих (65%) та середніх (64%) містах. У малих містах та населених пунктах міського типу 5% населення користуються Інтернетом, у селах – тільки 42 %;

- нерівність у використанні Інтернету між молодим та старшим поколінням;

- нерівність за рівнем освіти.

За даними статистичних досліджень «інтернетом користуються переважно особи з вищою освітою (85%). Тільки 20 % громадян з неповною середньою освітою, середньою освітою (33%) є користувачами Інтернету;

наявність суттєвих обмежень у доступі до Інтернет. 32% респондентів не користуються Інтернет через брак фінансових ресурсів, тобто бідність є суттєвою перешкодою на шляху е-демократії. 30% не користуються Інтернет через е-неграмотність, 19 % – через брак технічних засобів для використання Інтернету (відсутність пристроїв); низький інтерес користувачів до е-взаємодії із органами публічної влади. Тільки 21% користувачів цікавляться інформацією про публічні послуги та діяльність органів влади. При цьому Інтернет використовується для пошуку інформації (86%) та участі у соціальних мережах (76%). Така частка використання соціальних мереж відкриває додаткові можливості для едемократії; брак компетенції у сфері е-урядування та е-демократії. Тільки 14 % респондентів розуміють зміст «е-урядування». 67 % молоді та 61 % користувачів із вищою освітою ніколи не чули про «е-урядування». 79 % респондентів ніколи не чули терміну «е-демократія»; низькі показники електронної взаємодії між урядом та громадянами. При тому, що 71% опитаних висловили зацікавленість до е-взаємодії, але тільки 19% опитаних використовують ІКТ для взаємодії із урядом. Тільки 9% віддають перевагу комунікації через веб-сайти органів влади, 7% – через електронну пошту» [19].

За даними досліджень «навіть користувачі Інтернету не віддають перевагу онлайнвзаємодії із урядом. Тільки 33% користувачів віддають перевагу е-взаємодії з державними органами; низький інтерес громадян до е-взаємодії. Тільки 9% опитаних приймають участь у е-опитуваннях, 6% – взаємодіють із громадськими об'єднаннями та ініціативними групами, 5% – вступають у комунікацію із представниками органів місцевого самоврядування, 4% – користуються е-послугами, але 24% віддають перевагу пошуку інформації про органи влади» [19].

Серед основних напрямів цифрового розвитку регіонів можна виділити створення цифрових платформ та галузевих рішень, запровадження у системі управління розвитком інноваційних технологій міст на засадах концепції смартсіті, розбудову ІТ-інфраструктури, підвищення інституційної

спроможності в регіонах щодо впровадження проєктів цифрового розвитку, відкриті дані та ін.

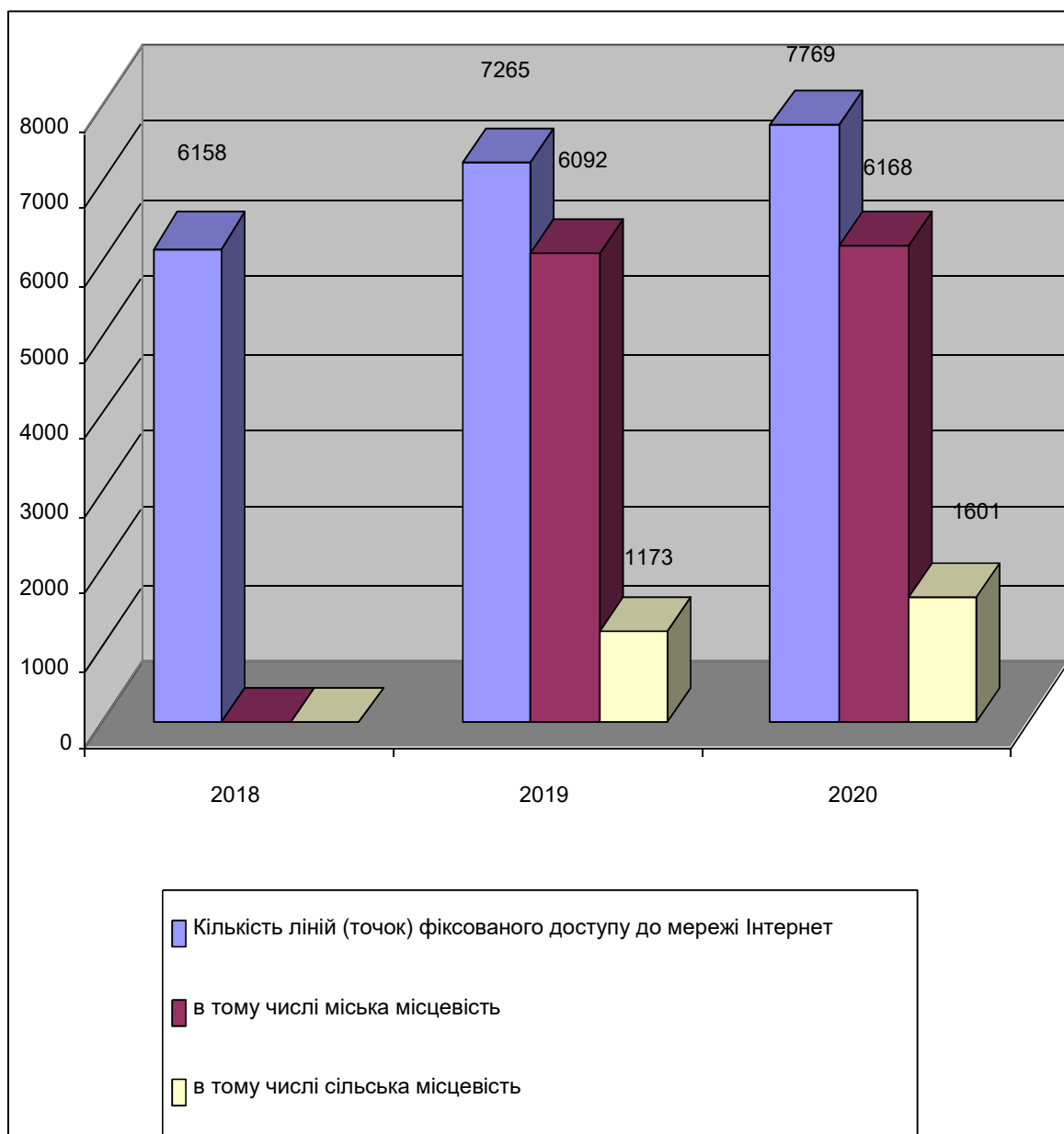

Рис. 1.3. Кількість ліній (точок) фіксованого доступу до мережі Інтернет у 2019-2021, тис.од. [24]

Упровадження е-урядування на місцевому та регіональному рівнях передбачає створення якісно нових форм організації діяльності місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх взаємодію з центральними органами влади та між собою, з громадянами та бізнесом

шляхом надання доступу до публічної інформації, державних інформаційних ресурсів, електронних адміністративних послуг, залучення громадян до процесу вироблення і прийняття управлінських рішень в містах та регіонах за допомогою сучасних ІКТ.

1.3. Нормативно-правове забезпечення державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства

Відсутність потрібної інформації, недостовірність наявної, невчасне отримання необхідних даних, у будь-якій сфері управління, стають причиною труднощів у прийнятті органами управління правильних та обґрунтованих рішень. Управлінська діяльність формується здатністю аналізувати та використовувати інформацію, та на її основі ухвалювати науково-обґрунтовані рішення.

Реалізація державної політики у сфері інформаційних відносин завжди мала актуальність в нашій країні. По-перше, вона тісно пов'язана з поняттям державної безпеки, а по-друге, є важливим елементом державного управління як загалом, так і в кожній окремо взятій сфері. Правовий статус інформації завжди прогресує, оскільки доступ до інформації, регулювання інформаційних потоків є основою управління усіма суспільними відносинами. Глобальний інформаційний простір потребує чіткіших правил, регламентацій.

Правове регулювання відносин у цій сфері визначає рівень розвитку держави. Правове забезпечення – це розробка, затвердження, виконання, використання, застосування коштів на певний об'єкт. У зв'язку з цим правове забезпечення державного управління являє собою велике правове поле, яке не обмежується тільки законами, а включає масу правових норм, актів, документів, що видаються органами державного управління. Це різноманітні укази, розпорядження, постанови, положення, інструкції, роз'яснення, додатки, доповнення до законодавчих актів.

Як відомо, управління є впливом суб'єкта на об'єкт, здійснюване з метою направити дії об'єкта у бажаному для суб'єкта напрямі. До суб'єктів державного управління в цілому, як та в інформаційній сфері окремо,

відносять Президента, Уряд, законодавчий (представницький) орган влади, різні державні установи виконавчо-розпорядчого характеру. До останніх відносяться Міністерство зв'язку та масових комунікацій, його департаменти, їх відділи, координаційні та дорадчі органи (комісії, поради, робочі групи), державні підприємства, підвідомчі міністерству.

На рівні регіонів – це міністерства зв'язку та телекомунікацій або різні агенції з друку та засобів масової інформації, їх відділи та ін.

До об'єктів державного управління в інформаційній сфері відносять, як власне інформацію, так і застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, здійснення права на пошук, отримання, передачу, виробництво та

поширення інформації, формування законодавчої бази у сфері інформаційних та телекомунікаційних технологій, контроль за виконанням встановлених приписів, забезпечення захисту інформації, інформаційних ресурсів та інформаційних систем.

Конституцією України [106] було закріплено п'ять основних вимог суспільства щодо механізмів побудови і подальшого функціонування національної системи державного управління, визначено основні напрямки для подальшого розгортання трансформаційних процесів у нашій державі.

Аналізуючи зміст кожного з п'яти векторів вбачається, що конституційно закріплене прагнення українського народу побудувати: суверенну, незалежну, демократичну, соціальну, правову державу до сьогодні є нездійсненою мрією українського суспільства (рис. 2.2).

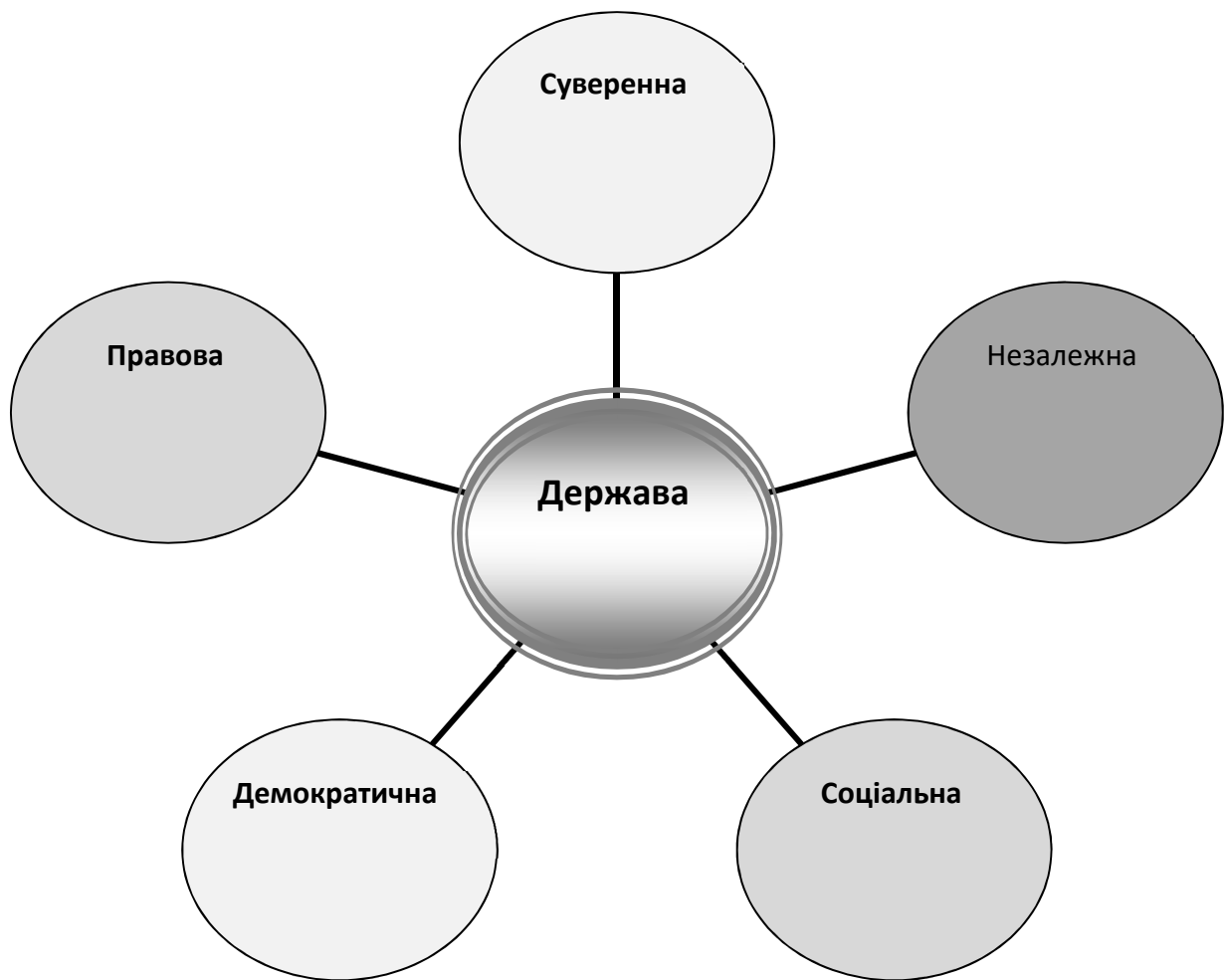

Рис. 1.4. Вектори розвитку України, визначені Конституцією [15].

Конфіденційність є стороною прозорості та відкритості і стосується специфічних сторін життєдіяльності громадянина, суспільства й держави. В Україні на законодавчому рівні цей принцип реалізовано в низці законів, насамперед у законах України «Про таємницю», «Про інформацію», «Про захист персональних даних», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про електронний цифровий підпис», «Про електронні документи та електронний документообіг» тощо [33].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 492 «Про затвердження Положення про Державне агентство з

питань електронного урядування України», із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. № 887 Державне агентство з питань електронного урядування України (далі – Агентство) визнано центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства [31].

Вагоми нормативно-правовим актами щодо розвитку інформаційного суспільства є Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» і план заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні (2011–2015 рр.) [34].

Міністерство цифрової трансформації України було визнано головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, завданнями якого стало «забезпечення формування та реалізація державної політики за семи напрямками:

- 1) розвитку інформаційного суспільства, інформатизації, цифрового розвитку, цифровізації, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, електронного урядування та електронної демократії;
- 2) впровадження електронного документообігу;
- 3) розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян;
- 4) розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету та телекомунікацій, відкритих даних, електронної комерції та бізнесу;
- 5) надання електронних та адміністративних послуг;
- 6) електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; 7) розвитку ІТ-індустрії» [28].

Для реалізації зазначених положень у грудні 2020 р. було змінено Рекомендаційні переліки структурних підрозділів місцевих державних

адміністрацій. До переліку включений підрозділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації, що свідчить про продовження руху в напрямку цифрового суспільства. Зазначені реформи спрямовані на побудову системи державних інституцій, відповідальних за функціонально-галузеве управління інформаційною сферою, впровадження електронного урядування на центральному рівні та на рівні області та району.

Урядом схвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей і план заходів з її реалізації до 2025 року. Основною метою даного документу є визначення пріоритетних напрямів і основних завдань з питань розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей, підвищення рівня цифрової грамотності населення, зокрема працездатних осіб, громадян похилого віку, малозабезпечених сімей, осіб з інвалідністю, інших вразливих груп населення, в умовах розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства [1]. Основними завданнями цієї Концепції є:

- формування та розвиток цифрових навичок та цифрових компетентностей в суспільстві, що сприятимуть розвитку цифрової економіки та суспільства, а також розвитку електронної демократії і людського капіталу;
- забезпечення правового регулювання з питань формування державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей громадян;
- розроблення комплексних змін до законодавства, що забезпечить визначення цифрової освіти, цифрових навичок та цифрових компетентностей у сферах суспільного життя; визначення системи та опису складових цифрової компетентності (рамки цифрової компетентності), а також вимог до рівня володіння цифровими навичками та цифровими компетентностями різних категорій працівників, зокрема в професійних стандартах;
- забезпечення координації дій на рівні органів виконавчої влади з питань

розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей; створення індикаторів для моніторингу стану розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей; підвищення рівня обізнаності громадян щодо небезпек в Інтернеті [16].

Інформаційне поле у сучасний період стало домінуючим чинником управління. Оперативність цієї сфери впливає на політичні, економічні, соціальні та інші елементи національної безпеки держави. Національна безпека, як відомо, залежить від інформаційної безпеки, тобто. стану захищеності інтересів особистості, суспільства та держави в інформаційній сфері. Прогрес інформаційних технологій та техніки зумовлює та зміцнює цей взаємозв'язок. Інформаційній безпеці органів державної влади під час формування інформаційного суспільства приділяється особлива увага, оскільки у системі державного управління у постійному обороті перебуває різна інформація, зокрема і конфіденційна (державна таємниця, службові відомості, комерційна таємниця, персональні дані фізичних осіб).

Інформаційна безпека органів виконавчої влади дозволяє підвищити ефективність вирішення найважливіших завдань управління, запобігаючи несанкціонованому доступу та спеціальні впливи на інформацію в інформаційних системах, використовуються в органах виконавчої влади, а також забезпечуючи безпеку електронного документообігу.

Необхідністю є створення та постійна актуалізація бази даних про стан технічного захисту інформації на всіх рівнях органів виконавчої влади. Інформаційна безпека важлива тому, що ми захищаємо свої інформаційні кордони, ми захищаємо свою національну культуру, ми захищаємо свою мову, свої інформаційні ресурси.

Розроблення нормативно-правових актів в інформаційній сфері викликає недовіру, оскільки закони загального напрямку не працюють так ефективно. Зараз принципово важливо досконально продумати та створити дієвий механізм опрацювання, наукової та практичної реалізації, основних положень нормативних документів, процедури розробки, підготовки та

прийняття обов'язкових рішень у сфері інформації, організації її виконання та ефективного контролю.

Нормативно-правове забезпечення включає: прийняття та вдосконалення правових актів, спрямованих на реалізацію єдиного інформаційного простору, розробку сучасної правової системи термінів пов'язаних з інформацією, створення правових механізмів встановлення відповідальності за правопорушення у сфері інформації, розробку регіональних програм, спрямованих на реалізацію федеральної програми, необхідністю нормативно-правового регулювання міжвідомчої взаємодії, у тому числі, прийняття єдиного порядку обміну інформацією між усіма відомствами управління.

Основними проблемами у сфері інформаційних ресурсів є закріплення власності на інформаційні ресурси та повноваження щодо розпорядження інформаційними ресурсами; співвідношення правового регулювання ЗМІ та інших форм інформаційного обслуговування, механізми управління інформаційними ресурсами, закріплення та розмежування повноважень та відповідальності в галузі інформаційних ресурсів між державними органами різних гілок та рівнів.

В умовах державних відносин, що змінюються, переходу від централізації до децентралізації управління, необхідно забезпечити доступ до інформаційних ресурсів органів місцевого самоврядування, незалежно від їх територіальної належності. Відомча розрізненість ускладнює доступ до інформації. Однак надмірна децентралізація влади та системи управління може призвести до послаблення єдиного правового та інформаційного простору. Важливо знайти конструкції та способи зазначення цих питань у договорах про розмежування повноважень між її регіонами.

У деяких суб'єктах з метою ефективного державного управління, прийняття своєчасних управлінських рішень проводяться програми з навчання ІТ-фахівців, кваліфікованих кадрів у сфері ІКТ, щодо роботи в єдиній державній мережі управління та передачі даних. Також проводиться

навчання громадян щодо використання інтернетпорталу державних та муніципальних послуг.

Отже, в Україні на сьогодні закладено правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято закони України **«Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки»**, **«Про інформацію»**, **«Про доступ до публічної інформації»**, **«Про захист персональних даних»**, **«Про захист інформації в інформаційнотелекомунікаційних системах»**, **«Про електронний цифровий підпис»**, **«Про телебачення і радіомовлення»**, **«Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»**, **«Про державну таємницю»**, **«Про науково-технічну інформацію»**, **«Про телекомунікації»**, **«Про Суспільне телебачення і радіомовлення України»**, **«Про Концепцію Національної програми інформатизації»**, **«Про Національну програму інформатизації»** та інші нормативно-правові акти, які регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту інтелектуальної власності на ці ресурси, впровадження електронного документообігу, захисту інформації та сприяють подальшому розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Висновки до розділу I

Розглянуто методологічні засади оцінки ефективності державного управління з урахуванням комплексного характеру досліджуваної проблеми та необхідності прив'язки до умов сучасної дійсності. Дана різнобічна оцінка поглядів вчених на вирішувану проблему з погляду історичних етапів розвитку суспільства та політичного розмаїття державного устрою. Наголошується на необхідності дотримання конституційних засад держави як непорушної основи побудови системи ефективного управління країною. Розставлено пріоритетні цілі державного управління, які забезпечують верховенство інтересів громадян інтересами системи влади. Наведено аналіз основних документів щодо оцінки ефективності роботи органів федерального та регіонального управління. Показано окремі сторони оцінки ефективності управління в Росії, наведено динаміку найважливіших його показників за останні роки, на основі яких виділено тенденції зниження якості державного управління. Запропоновано принципи вдосконалення та розвитку системи державної влади. Показано роль інформатизації суспільства у підвищенні якості взаємодії суб'єктів та об'єктів управління. Визначено стан розвитку інформаційних технологій у сфері управління як базового елемента для вдосконалення роботи органів влади та як інструмента зниження корупційної складової у системі управління.

Питання підвищення ефективності державного управління є актуальним не тільки з погляду економії ресурсів, а й забезпечення конкурентоспроможності країни, оскільки лише керівництво може формувати ефективну економічну політику, доводячи свої переваги у світовому просторі. Зрештою ці переваги чи недоліки оцінюються самими громадянами країни.

Обґрунтовано, що міст державного управління функціонує в соціально-політичних, соціально-трудових, соціальнокультурних відносинах між владою і суспільством, владою і бізнесовими структурами, бізнесом і суспільством загалом. Результатом означених відносин є збереження,

забезпечення і нарощення суспільних цінностей, заснованих на інтересах окремих громадян і держави стосовно розбудови нового демократичного устрою, нової управлінської культури.

Електронне урядування в Україні відбувається на всіх рівнях державного управління у такий спосіб, щоб кожен громадянин мав доступ до інформації та міг вплинути на вирішальні етапи процесу інформатизації суспільства вцілому. Кожний регіон має власні практики впровадження електронного урядування відповідно історичних, економічних умов розвитку та особливостей формування інфраструктури, які станом на сьогодні мають вирішальне значення.

В Україні на сьогодні закладено правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято закони України та інші нормативно-правові акти, які регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту інтелектуальної власності на ці ресурси, впровадження електронного документообігу, захисту інформації та сприяють подальшому розвитку інформаційного суспільства в Україні.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РІВНЕНЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

2.1. Загальна характеристика Рівненської області

Рівненська область як адміністративно-територіальна одиниця у складі України утворена 4 грудня 1939 року. Область розташована на північному заході України, охоплює східні частини Волинського Полісся, Волинської височини та малого Полісся і західну окраїну Центрального (Житомирського) Полісся. Межує з Волинською, Житомирською, Хмельницькою, Тернопільською, Львівською областями, Республікою Білорусь.

Рис. 2.1 Загальна характеристика Рівненської області [26]

За характером рельєфу поділяється на дві частини: північну в межах Поліської низовини і південну, підвищену, що займає північну окраїну Волинсько-Подільської височини.

Область має вигідне територіальногеографічне розташування із значним транзитним потенціалом. Територією області проходить державний кордон з Білоруссю протяжністю 234 кілометри. В області розташовані п'ять міжнародних пунктів пропуску.

Територію області перетинають транспортні коридори: Критський транспортний коридор № 3 (Краківець – Львів – Рівне – Житомир – Київ), Критський транспортний коридор № 5 (Косини – Чоп – Стрий – Львів – Рівне – Сарни – Мінськ), Європа – Азія (Краківець – Львів – Рівне – Житомир – Київ – Полтава – Харків – Дебальцеве – Ізварине) та Балтійське море – Чорне море (Ягодин – Ковель – Луцьк – Тернопіль – Хмельницький – Вінниця – Умань – порти Чорного моря). Мережа автомобільних доріг загального користування Рівненської області на 01.01.2019 становить 5147,1 кілометра, із них: дороги державного значення – 2004,8 кілометра та дороги місцевого значення – 3142,3 кілометра.

Рис. 2.2 Географічне розташування Рівненської області [26]

У 2014 – 2016 роках в області спостерігалась тенденція до зростання чисельності населення за рахунок збільшення народжуваності.

У 2017 та 2018 роках в регіоні відслідковується зменшення чисельності населення за рахунок скорочення народжуваності та значних міграційних процесів. За цей період кількість міського населення зменшилася на 2,8 тис. осіб або на 0,5 відсотка, сільського – на 2,7 тис. осіб або 0,4 відсотка.

Всього, за 2014 – 2018 роки кількість міського населення зменшилась на 4 тис. осіб (0,7 відсотка), сільського – зросла на 2,5 тис. осіб (0,4 відсотка).

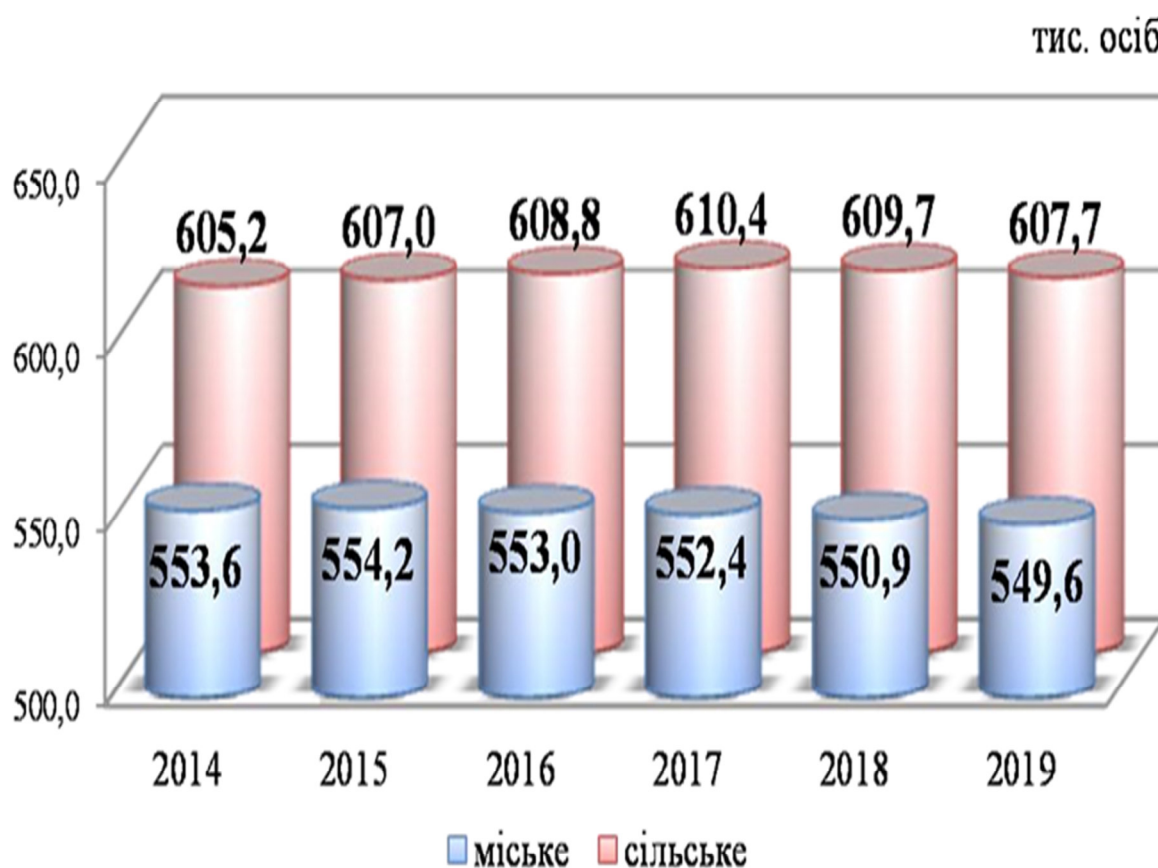

Рис. 2.3. Динаміка чисельності населення [26]

З 2013 до 2017 року в області спостерігався природний приріст населення, проте темпи приросту щорічно уповільнювалися. З 2017 року відслідковується природне скорочення населення. Якщо природне скорочення у 2017 році становило 289 осіб, то у 2018 році цей показник був 1148 осіб.

Крім того, в області відслідковується міграційне скорочення населення. В цілому за 2014 - 2018 роки скорочення населення за рахунок від'ємного міграційного сальдо становило 5215 осіб, у тому числі за останні два роки – 4025 осіб.

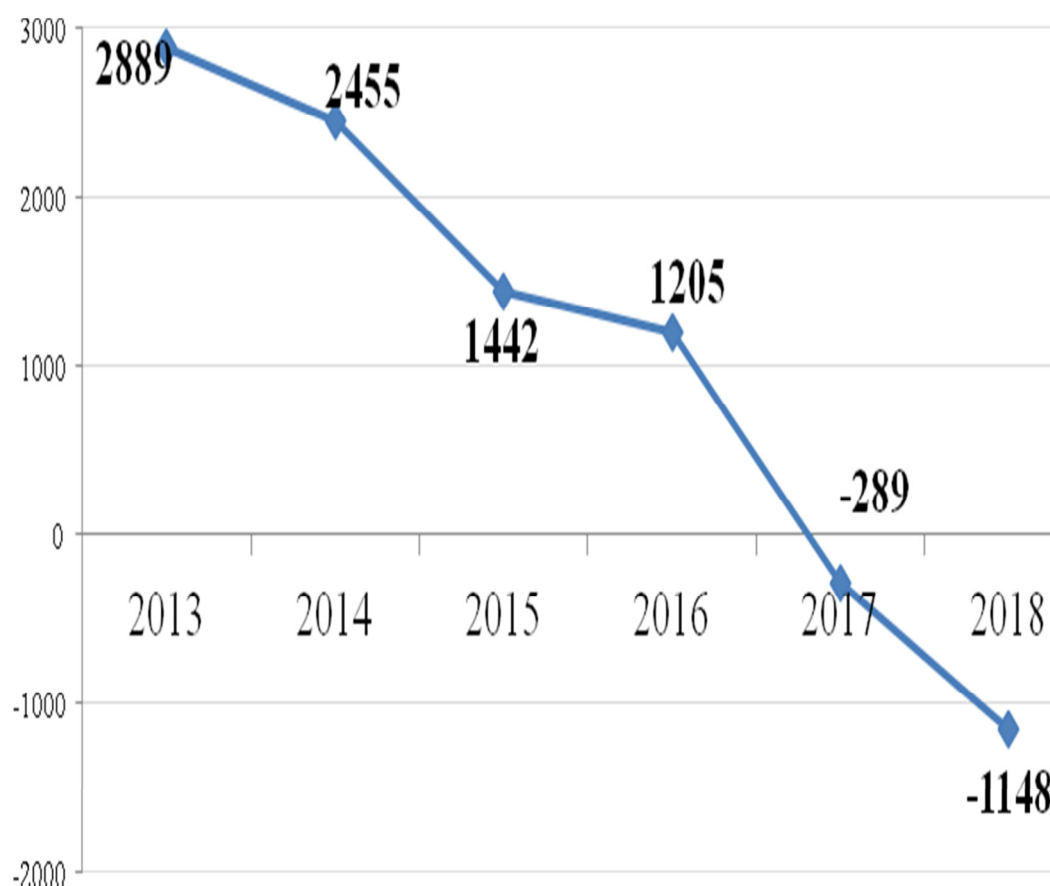

Рис. 2.4 Природний приріст населення [26]

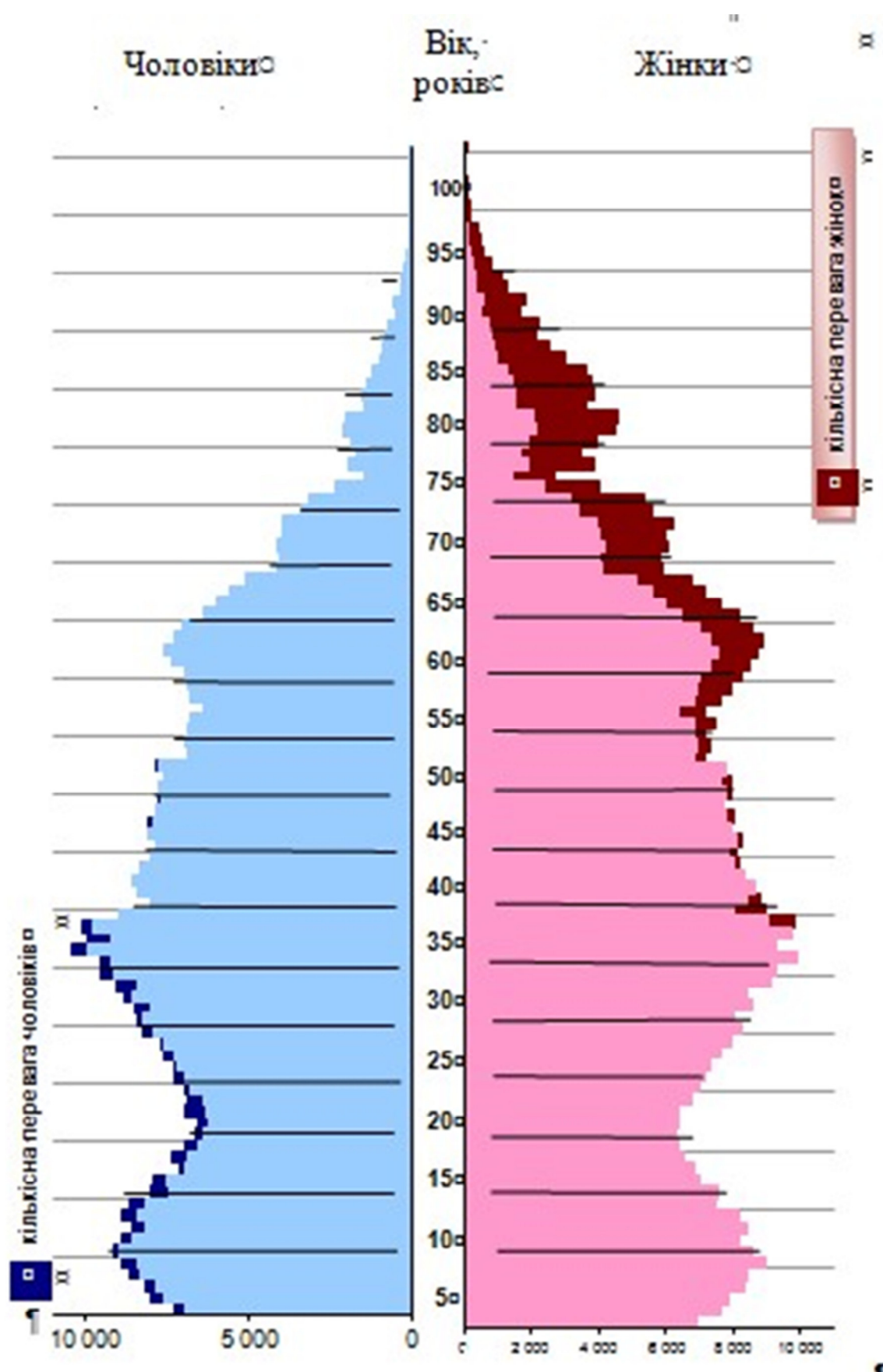

Рис.2.5 Розподіл постійного населення за статтю та віком [26]

Як бачимо, частка осіб 60 років і старших в області нижча від середньоукраїнського показника, водночас, частка дітей віком до 18 років значно вища, ніж в середньому по Україні.

Демографічне навантаження на населення у віці 16 – 59 років у області становить 654 особи на 1000 осіб постійного населення (в середньому по Україні 647 осіб).

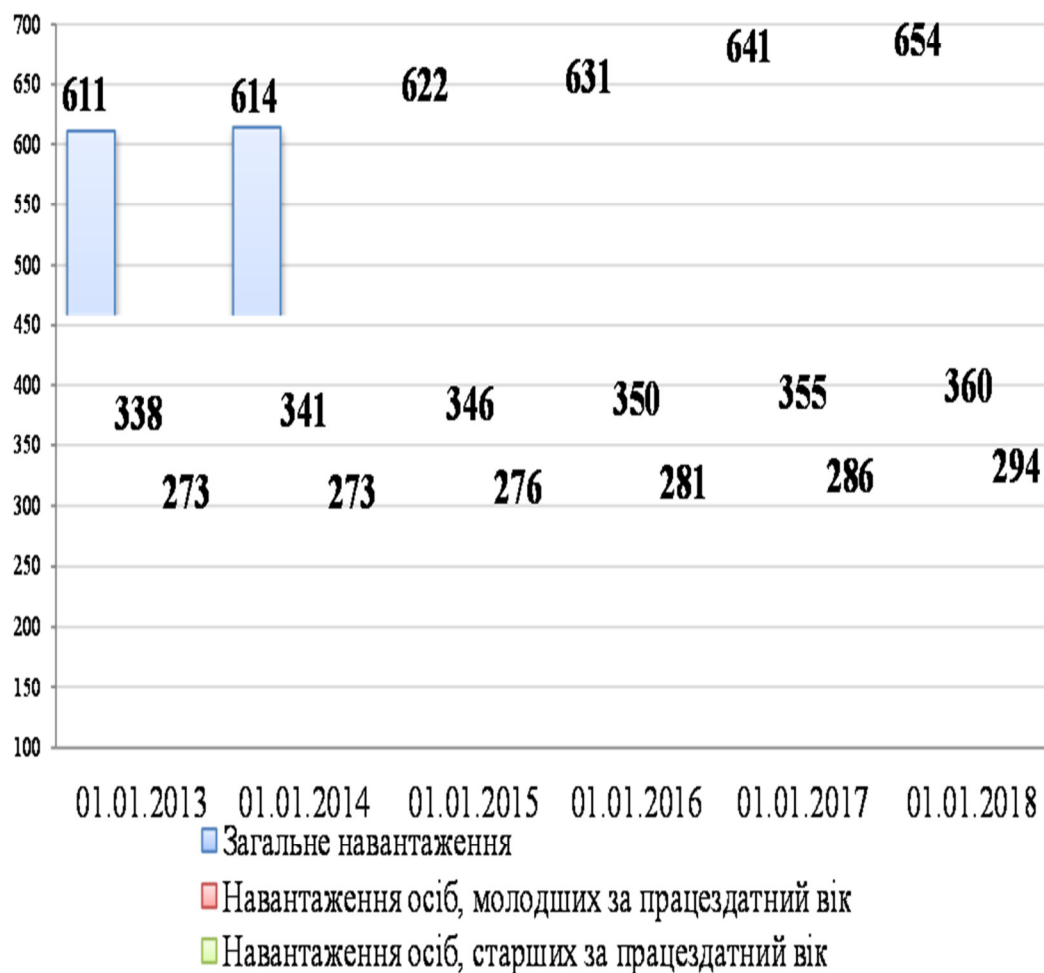

Рис 2.6 Демографічне навантаження населення [26]

Структура зайнятості населення за видами економічної діяльності у 2022 році.

Рис. 2.7 Структура зайнятості населення за видами економічної діяльності у 2022 році [26]..

В області у 2018 році зберігалася позитивна динаміка рівня економічної активності населення. Якщо у 2017 році рівень економічної активності населення становив 62,3 відсотка, то у 2018 році – 62,8 відсотка (13 місце серед регіонів України). По Україні цей показник становив 62,6 відсотка.

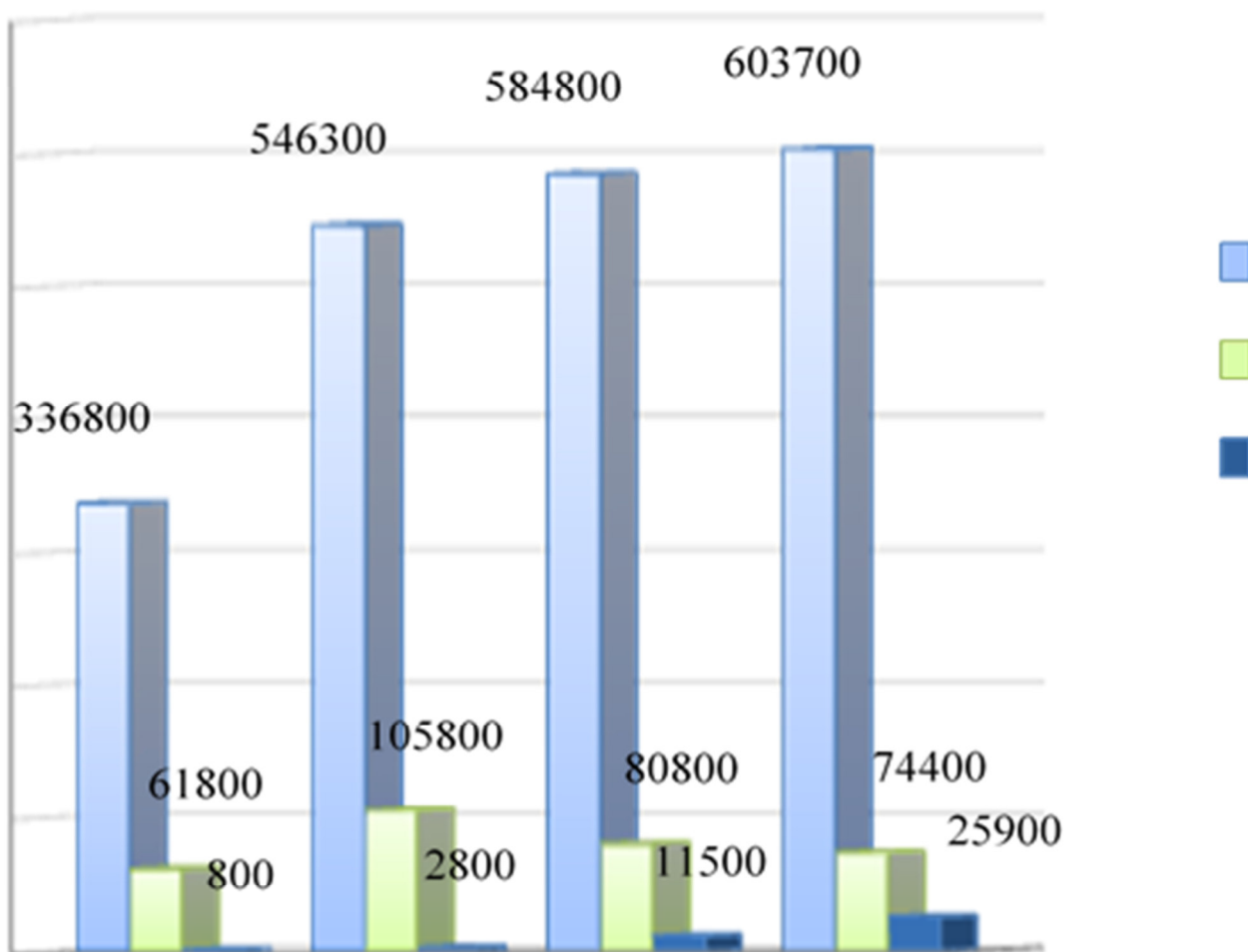

Рис. 2.8. **Обсяг реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку [26]**

Лідером у сфері проводових телекомунікацій Рівненщини залишається Рівненська філія публічного акціонерного товариства «Укртелеком».

В області експлуатуються 427 автоматичних телефонних станцій загальною ємністю 202,7 тис. телефонних номерів (зокрема в м. Рівне – 43 автоматичні телефонні станції ємністю 75,5 тис. номерів).

Станом на 01.05.2019 жителями області здійснено 332,2 тис. міжміських телефонних переговорів (включаючи міжнародні та дзвінки на номери мобільних телефонів).

Населення області має можливість отримувати аудіовізуальну інформацію національних мовників через супутникове, ефірне мовлення та кабельні мережі.

Із телерадіотрансляційних станцій, які розташовані в населених пунктах Зарічне, Дубровиця, Дубно, Сарни, Вараш, Рівне, Острог, працюють в ефірі 26 радіостанцій.

Питома вага видатків на утримання апарату управління - найнижча у Клеванській ОТГ (10,6 відс.), Смизькій ОТГ (19,5 відс.) та Радивилівській ОТГ (18,6 відс.).

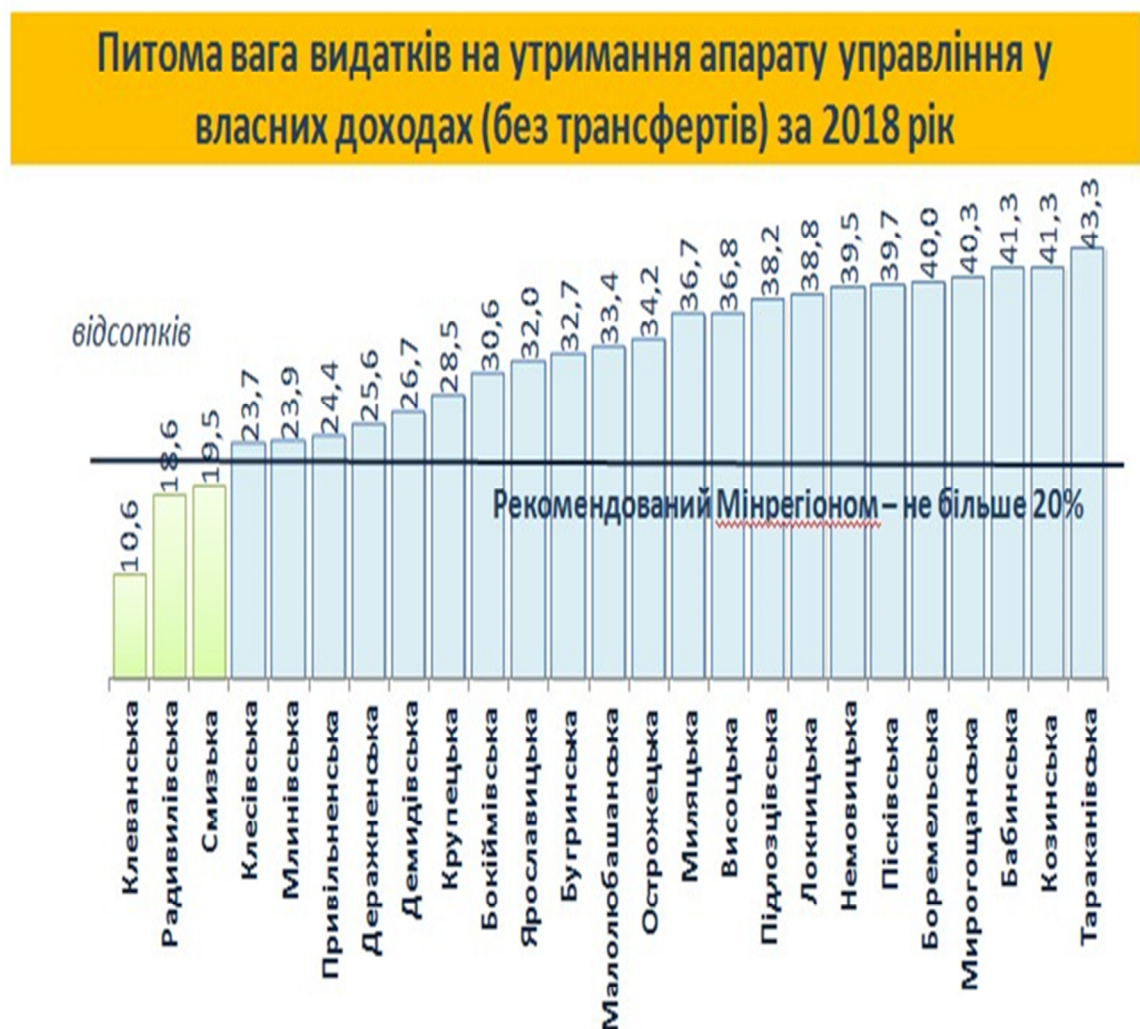

Рис. 2.9. Питома вага видатків на утримання апарату управління [26]

В усіх районах та містах обласного значення, а також у двох об'єднаних територіальних громадах функціонують центри надання

адміністративних послуг (ЦНАПи), якими за 2018 рік надано 568,1 тис. адміністративних послуг, що у 1,3 раза більше, ніж за 2017 рік.

До переліку адміністративних послуг, що надаються ЦНАПами, увійшли соціальні, земельні послуги та реєстраційно-погоджувальні процедури.

В області у 2017 – 2018 роках реалізовано проект міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу «Центр надання адміністративних послуг як інноваційний інструмент взаємодії влади та громади», у рамках якого модернізовано центри надання адміністративних послуг міст Дубно, Рівне та Вараш, на що спрямовано 7 млн. гривень (в тому числі: кошти Європейського Союзу – 4 млн. гривень, місцевих бюджетів – 3 млн. гривень).

Рівненська область є найбільш перспективною серед західних областей України на середньострокову та довгострокову перспективу щодо наявності трудових ресурсів за рахунок дітей, що дозволить пом'якшити демографічне навантаження на працездатне населення громадянами похилого віку.

2.2. Аналіз розвитку інформаційного суспільства Рівненської області та результативність державного управління

В останній чверті XX століття розпочалася нова стадія розвитку суспільства - настала епоха інформаційного суспільства. Основу теорії інформаційного суспільства заклали Д. Белл, Т. Стоуньєр, А. Турен, У. Дайзард, Е. Тоффлер. Саме в їхніх фундаментальних працях 1970-х – 1980-х років було окреслено основні риси цього суспільства («третя хвиля» за Е. Тоффлером) [38].

За Д. Беллом, «Інформаційне суспільство – соціологічна й футурологічна концепція, де основним фактором суспільного розвитку є виробництво й використання науково-технічної та іншої інформації. Нині футурологи, політологи, філософи, історики дискутують, чи є це суспільство різновидом постіндустріального суспільства, а чи новою фазою історичного розвитку передових країн» [3].

За Проскурівною О., «інформаційне суспільство - це не просто суспільство, де широко використовується обчислювальна техніка й розвиваються вищі технології, відбувається перебудова соціальних структур і трансформується геополітична обстановка. За такої умови ми можемо назвати людське суспільство інформаційним, оскільки перед людством постала перспектива вироблення спільних рішень для всіх. Необхідний колективний регулятор, який випрацьовує альтернативні шляхи розвитку. Мабуть, виконання цих функцій Колективним Розумом означатиме вступ людства в інформаційне суспільство» [35, с. 126 – 127].

Україна має необхідний історичний та й сучасний досвід для розвитку інформаційного суспільства. Зокрема, ще на початку 1950-х років у нас було створено третій у світі комп'ютер (після США та Великобританії), сформовано всесвітньо відому школу кібернетики й обчислювальної техніки під керівництвом академіків С. Лебедєва і В. Глушкова, започатковано наукові напрями (штучний інтелект, багатопроцесорні електронні обчислювальні машини, теорія самоорганізації, системний аналіз тощо), завдяки яким світова кібернетика піднялася на новий якісний рівень.

Наше суспільство вступило в смугу правового вирішення розбудови інформаційного суспільства. Але нам необхідно ще дуже багато попрацювати у цій сфері:

- включити основні питання з розбудови інформаційного суспільства до програм діяльності Кабінету Міністрів, проектів державних програм економічного й соціального розвитку країни;
- забезпечити цифрову грамотність населення, передусім шляхом створення освітньої системи, орієнтованої на використання нових інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні всебічно розвиненої особистості;
- створити національну інформаційно-комунікаційну інфраструктуру та досягти інтеграції її із світовою інфраструктурою.

В енциклопедичному словнику з державного управління зазначено, що «інформаційне суспільство – це концепція постіндустріального суспільства,

нова історична фаза розвитку цивілізації, у якій головними продуктами виробництва є інформація та знання. Його основними ознаками є: підвищення ролі інформації і знань у житті суспільства; зростання частки інформаційних комунікацій; створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей та їх доступу до світових інформаційних ресурсів» [10, с. 359].

Розвинутість інформаційного простору і доступність різних видів інформації виступають позитивними чинниками демократизації суспільства та розвитку ринкових відносин, а зрештою, і сталого розвитку країни. В умовах сьогодення будь-яка країна світу повинна знаходити та використовувати ефективні ресурси та засоби, які незабаром дадуть змогу покращити внутрішні показники її розвитку і зміцнити геополітичне положення [9, с. 7].

Н. Дніпренко в дисертаційному дослідженні зазначає, що «становлення інформаційного суспільства змусило переглянути пріоритети державної інформаційної політики провідних країн світу, розробити і впровадити державні програми, які спрямовані на формування та розвиток інформаційного суспільства або окремих його складників, таких як використання мережі Інтернет, впровадження дистанційної освіти, електронного урядування, розвиток електронної комерції та надання інших електронних послуг» [8].

В Україні дослідження, що стосуються питань інформаційного суспільства, «тільки починають набирати обертів. За останні роки сформувалися такі фактори соціально-економічного, науково-технічного і культурного розвитку, які можна розглядати як передумови переходу України до інформаційного суспільства. Проте ще залишаються не остаточно визначені теоретико-методологічні підстави таких досліджень з урахуванням української специфіки. Інформаційне суспільство в Україні базується на основі розвинутої інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури і передбачає розвиток інформаційних систем і мереж. Процес трансформації

України в інформаційне суспільство – складний і тривалий, тому нам необхідно використовувати весь накопичений світовий досвід щодо формування інформаційного суспільства та державного врегулювання національних інформаційних процесів та адаптувати його до українських реалій, зокрема менталітету українського народу» [13].

Отже, виходячи з усього вищезазначеного, слід констатувати про те, що становлення і розвиток інформаційного суспільства в Україні є позитивним. ІС формується в напрямку подальшого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність суспільства. Це впровадження порівняно зі світовими темпами, сповільнено, що призводить до відставання України від передових країн світу. Стратегічною метою України повинні стати побудова демократичного інформаційного суспільства, створення розвинутого інформаційно-комунікаційного середовища і входження країни до світового глобального інформаційного співтовариства, що повинно забезпечити суттєве підвищення якості життя населення, сприяти соціально-політичній стабільності суспільства і держави, підвищенню конкурентоздатності країни, результативності науки, якості освіти й охорони здоров'я, а також забезпеченню створення нових робочих місць і наданню можливостей для реалізації здібностей людей.

В. Політанський пише, що «основними стратегічними цілями розвитку інформаційного суспільства в Україні є: прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних інформаційних технологій в усі сфери суспільного життя, зокрема в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування; забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, зокрема шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх інформаційних технологій у формуванні всебічно розвиненої особистості; розвиток національної інформаційної інфраструктури та її співпраця зі світовою інфраструктурою; збереження культурної спадщини України шляхом її електронного документування; державна підтримка використання новітніх інформаційних технологій засобами масової інформації; використання інформаційних

технологій для вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами, становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами; досягнення ефективної участі всіх регіонів у процесах становлення інформаційного суспільства шляхом децентралізації та підтримки регіональних і місцевих ініціатив; захист інформаційних прав громадян насамперед щодо доступності інформації, захисту інформації про особу, підтримки демократичних інститутів та мінімізації ризику інформаційної нерівності; удосконалення законодавства з регулювання інформаційних відносин; покращення стану інформаційної безпеки в умовах використання новітніх інформаційних технологій» [45].

Досягнення зазначених цілей дасть змогу: підвищити національну конкурентоспроможність за рахунок розвитку людського потенціалу насамперед у високоінтелектуальних сферах праці, а також розширити експортний потенціал інформаційних технологій; сприяти становленню відкритого демократичного суспільства, яке гарантуватиме дотримання конституційних прав громадян щодо участі в суспільному житті, прийнятті відповідних рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування [12, с. 23–25].

Отже, нині в Україні створено мінімально необхідне законодавче підґрунтя для побудови інформаційного суспільства. Однак, як зазначає Є. Макаренко, «реалізація національних програм інформаційного суспільства залежить від усвідомленого політичного і суспільного вибору учасників міжнародних відносин, наявності відповідної інфраструктури та психологічної готовності суспільства до змін, а тому сьогодні невідкладним завданням наших законодавців є визначення подальших нормативно-правових засад становлення інформаційного суспільства, а науковців – розроблення конкретних пропозицій щодо удосконалення використання потенційних переваг інформаційної стадії розвитку суспільства» [18, с. 175].

Відтак, становлення та розвиток інформаційного суспільства в Україні, зокрема в Рівненській області, є важливим завданням сьогодення та

необхідною умовою євроінтеграційних процесів в Україні. Для реалізації даного завдання нагальним питанням є удосконалення інформаційного права та інформаційного законодавства. Тому, що за умови ефективного врегулювання суспільних відносин в інформаційній сфері вірогідним є створення та розвиток інформаційного суспільства.

Аналізуючи сучасний стан розвитку інформаційного суспільства на Рівненщині, слід зазначити, що значна участь громадян в управлінні справами держави і суспільства, рівноправність громадян в державному управлінні, результативність, ефективність, прозорість, підзвітність співпадають з діючими принципами державного управління, закріпленими на законодавчому рівні.

За результатами моніторингу «в Україні цей процес забезпечується передусім електронними інформаційними ресурсами органів влади, представленими досить повно: є веб-сайти Президента України, Верховної Ради України, Конституційного Суду України, Вищого Господарського Суду України, Єдиний веб-портал Кабінету Міністрів України тощо. На Єдиному вебпорталі Кабінету Міністрів України мають місце 73 веб-сайти центральних органів виконавчої влади та 27 веб-сайтів обласних державних адміністрацій. До того ж моніторинг ефективності впровадження технологій електронного урядування в 100 найбільших містах України показав, що більшість міст вже на даному етапі впроваджують окремі інструменти електронної демократії (електронна приймальня міського голови, можливість подати електронне звернення, проведення он-лайн-опитувань), на державному рівні створено єдиний портал електронних звернень, на офіційних веб-сторінках центральних органів виконавчої влади розроблені модулі електронних петицій, засновано єдину систему місцевих петицій тощо» [20].

Індекс цифрової трансформації регіонів України розробила команда регіональної цифровізації Мінцифри. Індекс — це один з інструментів для вимірювання процесів інформатизації та цифровізації у 24 регіонах країни.

Такий аналіз дозволяє визначити ефективність органів влади у напрямі цифровізації, а також побачити потреби у цифровій трансформації [].

Результати дозволять владі, аналітикам, розробникам та іншим зацікавленим сторонам оптимізувати процеси діджиталізації в області. Мета Індексу: створити базу для дослідження рівня цифрової трансформації в обласних державних адміністраціях. Результати дозволять владі, аналітикам, розробникам та іншим зацікавленим сторонам оптимізувати процеси діджиталізації в області. (Рис.2.1).

Індекс містить 8 основних блоків:

1. Інституційна спроможність
2. Розвиток інтернету
3. Розвиток ЦНАП
4. Режим «без паперів»
5. Цифрова освіта
6. Візитівка області
7. Проникнення базових електронних послуг
8. Галузева цифрова трансформація

Індекс цифрової трансформації регіонів — це інструмент, який дозволяє зрозуміти та порівняти прогрес цифрової трансформації у регіонах. Це важливо для аналізу, планування та впровадження цифрових реформ.

Рис. 3.1. Індекс цифрової трансформації [24].

Згідно результатів Міністерства цифрової трансформації, Рівненська область зайняла 6 місце по Україні. (0,794 значення, максимум - 1.)

Також в Україні запроваджується режим «без паперів» з метою підвищення ефективності держорганів, зменшення витрат та оптимізації послуг для населення. Режим «без паперів» передбачає використання цифрової інфраструктури, як-от хмарні сервіси, інформаційні системи та платформи. У межах дослідження передбачалося вимірювання процесів електронного документообігу, оцифрування реєстрів в обласних державних адміністраціях та впровадження електронних послуг у закладах різного типу. Значення субіндексу становить 0.691 з 1 можливого. У переліку областей найвищі значення є у Полтавській [0.967], Одеській [0.958] та Дніпропетровській [0.952] областях, а найнижчі — у Запорізькій [0.063], Івано-Франківській [0.162] та Чернівецькій [0.390] областях [24].

Наразі сучасне інформаційне суспільство висуває підвищені вимоги до професійної компетентності державних службовців в сфері сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і цифрової грамотності. Використання цифрових технологій державними службовцями суттєво уможлиблює підвищення ефективності їх праці, забезпечуючи тим самим автоматизацію процесів публічного управління та адміністрування. Це дозволяє зекономити час та інші ресурси, дає можливість створити належні умови для доступності та прозорості діяльності суб'єктів державного управління.

Міністерство цифрової трансформації України (створене у вересні 2019 року) покликане реалізовувати державну політику в сфері цифровізації. Дане Міністерство забезпечує також реалізацію державної політики в сфері електронного урядування, надання електронних та адміністративних послуг, відкритих даних, електронних довірчих послуг, та електронної ідентифікації національних електронних інформаційних ресурсів; розвитку доступу до Інтернету, електронної комерції, тощо [16].

Слід зазначити, що в останні роки спостерігається підвищення роботи щодо цифрової кваліфікації держслужбовців.

У Положенні про Міністерство цифрової трансформації України визначено, що «Мінцифри покликане забезпечувати:

- формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства;
- формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян;
- формування та реалізацію державної політики у сфері відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу;

- формування та реалізацію державної політики у сфері надання електронних та адміністративних послуг;
- формування та реалізацію державної політики у сфері електронних довірчих послуг;
- формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку ІТ-індустрії;
- виконання функцій центрального засвідчувального органу шляхом забезпечення створення умов для функціонування суб'єктів правових відносин у сфері електронних довірчих послуг» [36].

Вважаємо, що важливу роль у формуванні іміджу державного службовця відіграє його цифрова грамотність та низка вмінь, як-от: послуговуватися цифровими медіа; змога вільно користуватися у професійній діяльності новими інформаційно-комунікаційними технологіями: використовувати комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення та офісну техніку; здатність працювати з базами даних законодавства, вміння працювати в умовах електронного урядування та ін. Відтак, набуття та вдосконалення професійних знань, умінь і навичок з цифрової грамотності – це важлива складова для державного службовця під час виконання своїх посадових обов'язків.

Автор І. Сіماشко, досліджуючи імідж державного службовця, зазначає, що він «виступає своєрідним показником підтримки та схвалення дій, рішень і вчинків діючої влади з боку населення. Тому створення позитивного іміджу державного службовця є запорукою успішної та ефективної роботи органів державної влади, а його формування набуває важливого значення для усіх державних службовців без винятку» [5, с. 817]. Погоджуємося з автором С. Могильним, який констатує, що «задня досягнення найвищого рівня ефективності у процесі свого функціонування, державним службовцям необхідно сформувати та підтримувати позитивний імідж державної влади як своєрідного явища для здійснення її оцінки. Це зумовлено тим фактом, що негативне ставлення громадян до органів державної влади закладає основу

для виникнення недовіри до держави загалом, зрештою викликаючи такі згубні явища як ворожість, апатія чи фрустрація» [36, с. 42].

Вважаємо, що одним із вагомих факторів, які впливають на формування іміджу державних службовців, є підвищення цифрової грамотності, яка необхідна для того, щоб ефективно використовувати ті можливості, які надає їм держава. Володіючи цифровою грамотністю, державні службовці мають більше шансів на працевлаштування та на підйом по кар'єрних сходах. Завдяки цифровій грамотності є можливість вдосконалювати себе. Наразі функціонує чимало програм, які спрямовані на підвищення рівня цифрової грамотності посадових осіб місцевого самоврядування задля освітнього розвитку, спрощення взаємодії українських громадян з державою з використанням сучасних технологій.

Після проходження таких програм державні службовці набувають навичок з аналізу, оцінювання та визначення пріоритетних напрямків впровадження технологій цифровізації та електронного врядування; ефективного та безпечного використання сучасних цифрових технологій у професійній діяльності. Наразі таке дистанційне навчання державних службовців забезпечує низка платформ, як-от Платформа «Система дистанційного навчання Національної академії державного управління при Президентові України» <http://course.academy.gov.ua>. Актуальним наразі є курс «Цифрові комунікації в глобальному просторі», який створено в межах грантової програми «Нарощування цифрового потенціалу громадянського суспільства» за підтримки Відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні. З даного курсу можна дізнатися про види веб-ресурсів та специфіку їх створення й використання у сучасному інформаційному просторі, опанувати хмарні технології, інструментарій роботи із соціальними мережами, цифровий етикет та оптимізацію процесів.

Для державних службовців може стати у нагоді онлайн-курс, який охоплює широкі можливості та особливості функціонування безкоштовних сервісів Google для використання в професійній діяльності: Цифрова

грамотність державних службовців 1.0. на базі інструментів Google (<https://osvita.diia.gov.ua/courses/civil-servants>).

Такі онлайн послуги – це, насамперед, комфорт, зручність та економія часу для працівників державної служби. Адже навчання здійснюється у формі проведення інтерактивних відеолекцій-презентацій, відеоконференцій, семінарів (вебінарів), дискусій із застосуванням соціальних мереж, чатів інтернет-форумів та у режимі віддаленого часу (онлайн) та у режимі реального часу (онлайн), самостійного вивчення відповідної нормативно-правової бази та навчально-методичної літератури.

Наразі в нашій державі проводиться чимало досліджень з цифрової грамотності державних службовців (С. Зелінський, Е. Попов, К. Семячков).

На рис. 1 представлені результати самооцінювання свого рівня цифрової грамотності - власна думка і відчуття публічних службовців. Майже третина опитаних вважає, що їхній рівень цифрової грамотності є високим. Водночас тільки чверть респондентів пройшли тест Цифрограм 2.0 (90 запитань) на освітньому порталі Дія (рис. 2). Якщо розглянути результати тестування в Цифрограмі публічними службовцями, то з тих, хто його пройшов, приблизно 60 % відповідає середньому рівню (B1 і B2), 35 % — високому (C1 і C2) (див. рис. 2.2), що певною мірою збігається з результатами самооцінювання.

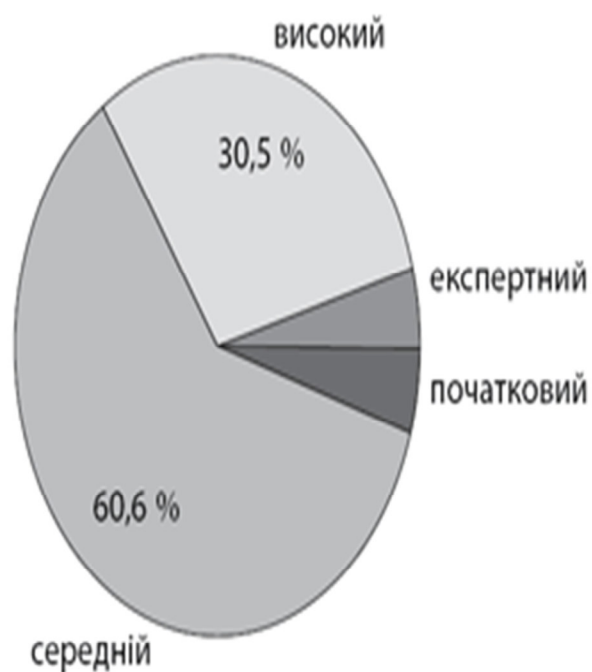

Рис. 2.2. Самооцінка публічними службовцями власного рівня цифрової грамотності [17].

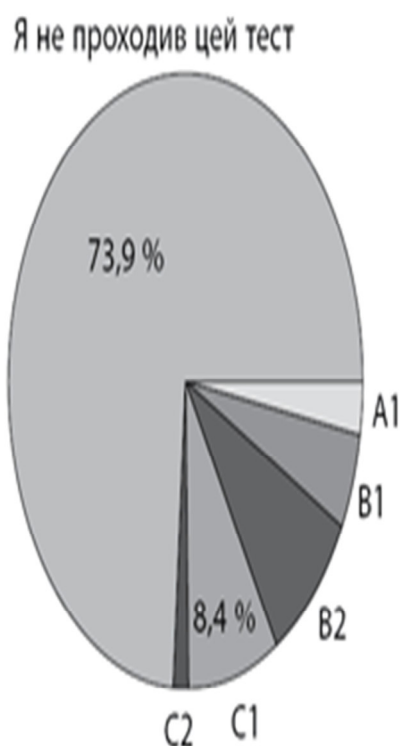

Рис. 2.3. Результати оцінки цифрової грамотності за допомогою тесту Цифрограм 2.0 [17].

Отже, найбільш важливими для опанування державними службовцями для повсякденної діяльності вважаються такі напрями: цифрові

компетентності (56,2 %); цифрове споживання (19,2 %) і цифрова безпека (24,6 %) [1]. Таким чином, як бачимо із статистичних досліджень, наразі стан цифрової грамотності державних службовців є задовільним. Вони активно працюють над підвищенням своєї кваліфікації, займаються саморозвитком цифрових компетентностей.

2.3. Зарубіжний досвід державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства

У ХХІ столітті практичні всі цивілізовані держави мають або проєкти, або програми «e – Country», причому, найважливішою складовою даних проєктів є «Електронний уряд» (e – Government).

У сучасному цивілізованому світі успішно функціонує концепція електронного уряду. Цей проєкт міг з'явитися тільки в інформаційному суспільстві під час використання ІТ-технологій, і що важливо, у відкритому громадянському суспільстві, що містить ціннісні громадянські цілі.

В даний час електронний уряд в різних державах розвинене на різних рівнях. Лідерами у розвитку електронного уряду є США, Великобританія, Сінгапур. Явні аутсайдери - країни Африканського континенту, що розвиваються.

В рамках дослідження було проведено моніторинг роботи електронних урядів деяких країн та представлені їхні найкращі практики щодо інформаційного забезпечення діяльності органів державного управління.

Латвія. Електронний уряд розміщено на сайтах, що висвітлюють діяльність органів державної влади країни з 2002 року.

Головними цілями латвійського електронного уряду задекларовано: - доступність будь-якої інформації у державній політиці; - кваліфіковані та професійні обговорення управлінських державних рішень; - високий рівень політичного життя громадян.

Цільова аудиторія сайтів:

- а) особи, які займаються політичною діяльністю професійно,
- б) судова влада,

- в) неурядові установи,
- г) правозахисники,
- д) засоби масової інформації,
- е) Інтернет-спільноти.

Угорщина. Інформаційне суспільство цієї країни ключовим елементом обрало так званий «Теледім», чисельність телебудинків складає близько 1500. Телебудинок – це організація – постачальник суспільної послуги – телекомунікаційної послуги для зацікавлених користувачів.

Бразилія. У 2001 році Бразильський уряд стало застосовувати інформаційно-комунікаційні технології при проведенні виборів, причому, стояло завдання перейти на виключно електронні вибори. Загальнонаціональні вибори 2002 року були абсолютно електронні.

Сінгапур знаходиться на першому у світі місці за рівнем розвитку електронного уряду. Почалося все 1980 року з національного плану впровадження комп'ютерів у всі сфери життя країни, через десять років був розроблено національний план впровадження інформаційних технологій. У 2005 році був сформований та почав функціонувати єдиний портал державних сервісів. В уряді Сінгапуру питання інформаційної політики покладено на Єдиний Центр державної технологічної політики Сінгапуру. Оскільки в інших урядових структурах відсутні інформаційні портали, Сінгапур ліквідував бар'єри всередині урядових структур і насамперед між міністерствами.

У Сполучених Штатах Америки як електронний уряд виступають інформаційні системи, які здійснюють взаємодію Уряду з громадянами, з неурядовими організаціями та спільнотами. Основи електронного уряду США було закладено формуванням та функціонуванням www.data.gov.

Особливістю даного порталу є те, що його формування та розвитку відбувається лише з допомогою адміністративного на державних службовців. Наприклад, у 2009 році на директивному рівні наказувалося всім органам державної влади опубліковувати інформацію, яка представляє хоч якусь

цінність. На вказаному порталі знаходиться досить багато корисних програм для користувачів.

У США в робочу групу Електронного уряду входить близько 90 державних службовців, що представляють близько 50 державних структур. Нормативно діяльність робочої групи закріплена "Стратегією електронного уряду". Робоча група електронного уряду визначила ключові федеральні проблеми, які можна вирішити за допомогою концепцій електронного уряду та електронного бізнесу. Огляд діяльності робітника групи показав, що основною перешкодою на шляху економічного створення електронного уряду, орієнтованого на громадян, є надмірність та дублювання функцій та видів діяльності у різних державних органах. Наприклад, у 2010 році було виявлено, що з 30 функцій 22 виконуються в міністерствах та відомствах, а кожне міністерство в середньому виконує 19 різних функцій. Таке становище наводить до розробки великої кількості звітів-дублікатів, для створення яких необхідно відвідати десятки та сотні веб-сторінок і звернутися в сотні call-центрів для того, щоб отримати послугу, що запитується.

В даний час діяльність американського електронного уряду використовує такі фундаментальні принципи:

- мета - це громадяни, а не бюрократія;
- конкретний результат дії Електронного уряду;
- інноваційність у розвитку.

Електронний уряд є необхідним фактором діяльності органів державної влади, оскільки першим користувачем ІТ-технологій є державні службовці.

В даний час американський уряд підтримує проектну діяльність, яка спрямована на організацію спільної діяльності всіх державних структур, при цьому застосовуються найрізноманітніші формати: формат електронного постачання, формат електронних грантів, формат електронного регулювання, формат електронного підпису.

Таким чином, по США можна зробити висновок про те, що формат електронного уряду передбачає запит вимог для своєї діяльності, то є воно

виконує функції для зовнішніх користувачів і виконує внутрішні управлінські функції.

У ХХІ столітті цивілізовані світові держави, прийняли концепцію глобалізації, послідовно та стійко формують та розвивають інформаційне суспільство. У науковій спільноті вже сформовано розуміння того, що являє собою інформаційне суспільство, виділено сукупність категорій, що становлять розвинене суспільство інформаційного типу:

- визначальна роль інформаційних ресурсів та когнітивного компонента у суспільному устрої;
- глобальний інформаційний простір;
- економічне зростання забезпечується, насамперед, інформаційно-комунікаційними технологіями;- освітні ресурси суспільства характеризуються високим професійним та культурним рівнем.

Наука досліджує різні підходи до проблем та питань побудови інформаційного суспільства, які залежать від національного менталітету, від особливостей політичної, економічної та соціальної життя у державах.

У США національну інформаційну інфраструктуру та цифрову економіку ставлять на перше місце в інформаційному співтоваристві, причому ці дві структури тісно взаємопов'язані.

У європейських державах інформаційне суспільство визначається такими факторами та умовами:

- національна інформаційна інфраструктура;
- інтегрована економіка;
- затребуваність інформаційних ресурсів;
- вільна конкуренція.

Наразі незамінний позитивний досвід інформаційного забезпечення управлінських процесів накопичений у Сполучених Штатах Америки, тому проаналізуємо процеси інформаційної підтримки та інформаційного забезпечення в США. Інтернет-ресурси спочатку були сформовані та застосовані в оборонному відомстві (Пентагон) – це була перша мережа

ARPAnet. Далі «Каліфорнійське диво» («крем'янова долина») стало наслідком

"Вашингтонського консенсусу" (американська модель розвитку). Зазначена модель розвитку була спрямована на:

- зниження ролі держави в економічному розвитку (висновки держави з регулювальних процесів);
- використання системи податкових пільг та податкових канікул для фірм, що беруть участь у даному проекті;
- всесвітнє зростання процесів реальної (не монополістичної) конкуренції.

Внаслідок успішних реальних приватизаційних процесів до оборонних програм отримали доступ представники приватного бізнесу та підприємництва, що змусило їх активно досліджувати та застосовувати інформаційні процеси у власному бізнесі. А це був уже перший щабель до створення фундаменту серйозних революційних інформаційних перетворень. Відсутність нормативно-правової бази з використання інформаційних ресурсів та технологій для інформаційного обслуговування населення могло привести в США до інформаційної кризи, але цього не сталося, оскільки Конгресом та Президентом було переглянуто основні законодавчі акти в даному контексті, тим самим законодавчо закріплювалося участь органів державної влади у процесах інформатизації країни.

США тоді займали лідируючі позиції серед усіх світових держав за всіма критеріями використання Інтернет-простору (швидкість передачі даних, кількість ЕОМ, чисельність користувачів мережі), тому саме в цій країні було створено реально чинний «Електронний уряд», що відразу ж визвів на високий рівень взаємовідносини держави з населенням, тим самим підвищивши ефективність всієї системи державного управління.

Але використання "Електронного Уряду" не стало самоціллю, воно надало велику кількість ефективних інструментів адміністративного та державного реформування, до яких на даний момент належать такі:

- федеральна інфраструктура публічних ключів (FPKI);

- системна авторизація доступу (ACES);
- загальноурядова система федеральних форм (Fed Forms); - GILS - пошук інформаційних ресурсів по всіх державних структурах;
- система федеральних державних закупівель (FedBizOpps).

У європейських державах проект «Технологія формування та розвитку інформаційного суспільства» було розроблено як П'ята рамкова програма інформаційних розвідок. Перший рік здійснення проектних заходів було визнано незадовільним. Європейська комісія виступила із новим програмним матеріалом, який отримав найменування «Електронної Європи», мета якої полягала в формуванні об'єднаного міждержавного суспільства інформаційного типу.

До ключових завдань «Електронної Європи» були віднесено такі:

- формування інфраструктурного інформаційно-комунікаційного простору;
- вільний вхід у цей простір усіх зацікавлених користувачів;
- нормативно-правове забезпечення інформаційних проектів: «Мультимедійна комунікація», "Електронна комерція", "Захист угоди";
- ефективне функціонування електронного уряду в різних його формах;
- підвищення професіоналізму, освіченості та кваліфікованості всіх громадян;
- формування та підтримання у робочому стані глобальної мережі Європейського Союзу.

На даний момент на міжнародному рівні накопичено значний досвід із застосування ІТ-технологій у державному управлінні, і цей досвід впроваджується через найвищі та найсерйозніші міжнародні організації. Електронний уряд у своєму фундаменті має три структури: бізнес, соціум та уряд. Щоб перейняти європейський досвід, необхідно спиратися на принципи впровадження інформаційно-комунікативних технологій у державне управління:

- у фундаменті економіки має бути не важка промисловість, а наукомісткі галузі;
- пріоритетний характер інформаційної інфраструктури;
- впровадження досягнень науково-технічної революції;

- бюджетне фінансування інформаційної діяльності;
- державний добробут матеріальний достаток населення базується на ефективному використанні інформаційних ресурсів.

Таким чином, інформаційне забезпечення та інформаційна підтримка державного управління можлива лише у рамках спільної діяльності держави, громадських організацій, бізнесу та населення.

Висновки до другого розділу

Отже, найбільш важливими для опанування державними службовцями для повсякденної діяльності вважаються такі напрями: цифрові компетентності (56,2 %); цифрове споживання (19,2 %) і цифрова безпека (24,6 %) [1]. Таким чином, як бачимо із статистичних досліджень, наразі стан цифрової грамотності державних службовців є задовільним. Вони активно працюють над підвищенням своєї кваліфікації, займаються саморозвитком цифрових компетентностей.

Провідне місце в економіці області займають **промисловість та сільське господарство**. Враховуючи існуючий потенціал в області спеціалістів галузі інформаційних технологій, низькі витрати для створення нових робочих місць та значну потребу у фахівцях на ринку праці, одним із пріоритетних напрямів розвитку області є розвиток галузі інформаційних технологій.

Реформа організації та фінансування системи охорони здоров'я на Рівненщині відбувається в цілому задовільно, передусім у галузі первинної медицини.

Разом з тим, подальша успішна реалізація реформи потребує суттєвого поліпшення організаційної роботи та значного збільшення обсягів фінансових ресурсів.

В області ведеться скоординована робота із впровадження реформи децентралізації, передусім формування спроможних територіальних громад.

Розроблено перспективний план, яким передбачено охоплення 100 відсотків території області мережею ОТГ.

Надається необхідне сприяння розвитку інфраструктури новостворених громад (дорожньої, інженерної, мережі соціальних закладів, ЦНАПів).

Подальша реалізація реформи передбачає підвищення спроможності громад, оптимізацію мережі закладів освіти, охорони здоров'я, культури, підвищення якості і доступності отримання населенням адміністративних послуг, а також розвиток міжмуніципального співробітництва громад.

Докорінна модернізація виробничого комплексу і соціальної сфери області потребує значних обсягів інвестицій (приватного, передусім іноземного капіталу, кредитів та позик, коштів, державного та місцевих бюджетів). Для цього необхідно реалізувати комплекс заходів із забезпечення інвестиційної привабливості регіону, стимулювання залучення інвестицій у його розвиток, налагодження співпраці у цій сфері органів державної та місцевої влади, інвесторів, фінансових та спеціалізованих установ.

З метою покращення доступності отримання адміністративних послуг в області реалізується план заходів щодо запровадження надання адміністративних послуг в електронній формі та їх інтеграції до Єдиного порталу адміністративних послуг. Це дасть можливість суттєво поліпшити умови отримання дозвільнопогоджувальних та реєстраційних процедур як для громадян, так і для суб'єктів підприємництва, з відповідним позитивним впливом на умови ведення бізнесу та інвестиційний клімат у громадах.

Для розвитку системи надання адміністративних послуг необхідно: оптимізувати мережі центрів надання адміністративних послуг; залучати бюджетні та позабюджетні кошти у створення мережі центрів надання адміністративних послуг; наблизити широкий спектр адміністративних послуг до жителів, які проживають у віддалених населених пунктах області; збільшити перелік послуг, які можна отримати за допомогою електронних сервісів.

Щоб перейняти європейський досвід, необхідно спиратися на принципи впровадження інформаційно-комунікативних технологій у державне управління:

- у фундаменті економіки має бути не важка промисловість, а наукомісткі галузі;
- пріоритетний характер інформаційної інфраструктури;
- впровадження досягнень науково-технічної революції;
- бюджетне фінансування інформаційної діяльності;
- державний добробут матеріальний достаток населення базується на ефективному використанні інформаційних ресурсів.

Таким чином, інформаційне забезпечення та інформаційна підтримка державного управління можлива лише у рамках спільної діяльності держави, громадських організацій, бізнесу та населення.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

3.1. Шляхи модернізації державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства в контексті європейської інтеграції

Політичні та соціальні реалії вимагають глибокого осмислення ролі органів влади у просторі соціальної комунікації, аналізу конфігурацій даного простору у конкретних управлінських умовах. Знання соціальних, медійних, комунікативних законів державними службовцями, вміння застосувати їх у своїй професійній діяльності представляють потужний інформаційний ресурс державної служби.

Необхідною умовою ефективного управління є відповідність методів управління потребам соціальної системи загалом та окремих її частин, у тому числі інформаційним. Цей універсальний принцип як умова оптимального управління висуває вимогу відповідності суб'єктивних мотивів діяння окремих людей та соціальних груп об'єктивним потребам та цілям суспільства. Цілі, які висувають представники управлінської структури (суб'єкта управління), мають оптимально відповідати загальній спрямованості інтересів соціуму. Ступінь збігу цих двох груп цілей, а також їх співвідношення - об'єктивним потребам цілісного існування та розвитку системи (держави або окремих її сфер).

Нині визначальними характеристиками державної служби в соціальному та політичному просторі України, на наш погляд, є наступні:

- по-перше, незнання об'єктивних соціальних законів державними службовцями, відсутність затребуваності наукового знання і як результат – невідповідність управлінської діяльності вимогам законів;
- по-друге, прагнення до централізації влади, домінування та нестача самоорганізації у суспільстві;

- по-третє, надмірно висока роль бюрократії, зміщення функцій влади, поглинання її корупцією;
- по-четверте, правовий нігілізм, невіра в ефективність законів, низький рівень правової свідомості;
- по-п'яте, певна міфологізованість національної свідомості та невіршеність проблем ідентичності;
- шостих, звичка до соціальної невлаштованості, домінування в цих умовах маніпулятивних технологій у ЗМІ.

Причинами низької ефективності реформ державної служби є не інновації самі по собі, а їх не організація, відсутність методологічної бази реформування та інституційного рівня.

В інформаційному суспільстві все більшу роль відіграє в управлінні не тільки комерційний і державний, а й інформаційний менеджмент, де виробництво, обмін та споживання інформації стає найпершим атрибутом управлінської діяльності. Тому правомірно говорити про управління інформаційними процесами та відносинами. Парадигмальними основами інформаційної політики повинні виступати такі категорії, як «інформаційна людина», «інформаційно керований процес», «інформаційний процес управління».

Формування інформаційної культури стає одним із пріоритетних напрямів державної інформаційної політики.

У цифровому суспільстві формується новий вид влади –інформаційний і новий вид впливу – за допомогою інформації, тобто інформаційний вплив. В інформаційному суспільстві державне управління стає дедалі більше соціально обумовленим. Вивчення соціального середовища, в якому реалізується державне управління, означає пошук відповідей на питання: які основні характеристики громадянського суспільства та способи впливу його на владно-управлінську діяльність держави.

Політика значною мірою емоційна, чутлива до суспільної думки, настроїв широких мас, схильна до впливу поточних подій, залежить від переваг тих чи інших чи групових інтересів. Управління - більш

раціональний процес, тобто функціонально організований та цілеспрямовано вирішальний.

Світові глобалізаційні тенденції в напрямку розбудови інформаційного суспільства тягнуть за собою інформаційно-технологічні зміни в кожній державі, поступово стаючи сутнісною характеристикою сучасного життя та активно впливаючи на розвиток та подальші трансформації інформаційнокомунікаційних технологій у всіх сферах діяльності суспільства.

Як свідчить соціальна реальність країн Європи, «трансформаційний процес включає в себе ряд стадій:

- соціальну діагностику (тобто об'єктивну характеристику дійсності, її коренів в минулому, можливостей і шляхів її виходу із кризової ситуації);
- переоцінку існуючого стану суспільства як кризового і оцінку сутності, змісту і масштабів кризи, яка має системний характер;
- демонтаж старої системи, ліквідацію її наявних невідповідностей існуючому рівню суспільного розвитку і його тенденціям;
- нове самовизначення суспільства, висування і обґрунтування шляхів його подальшого розвитку» [29].

Орієнтація України на створення інформаційного суспільства й інтеграцію до європейського інформаційного суспільства вперше була передбачена Стратегією інтеграції України до ЄС (розділ 13), ухваленою у 1998 р., яка передбачала дотримання Україною нових вимог ЄС до сфери інформаційної політики та інформаційної безпеки [11].

Вчені зазначають, «зрозуміло, що Українська держава не увійде до світового та європейського інформаційного простору на рівноправній основі без інтенсивного запровадження в усі сфери життя ІКТ, істотної перебудови системи державної інформаційної політики, необхідності зміцнювати прямі й зворотні зв'язки між владними структурами та суспільством, вирішення проблем ефективного розвитку національної

інформаційної інфраструктури, створення інформаційно-аналітичних систем органів державної влади, прискорення процесів модернізації матеріально-технічної бази, технологій управління, надійного захисту інформаційних ресурсів» [11].

Враховуючи той факт, що формування Єдиного цифрового ринку ЄС ще не завершене, це відкриває для України унікальне вікно можливостей щодо подальшої цифрової інтеграції.

Окрім того, стратегічною метою України є також доступ до внутрішнього ринку у сфері електронних комунікацій (рис. 3.1).

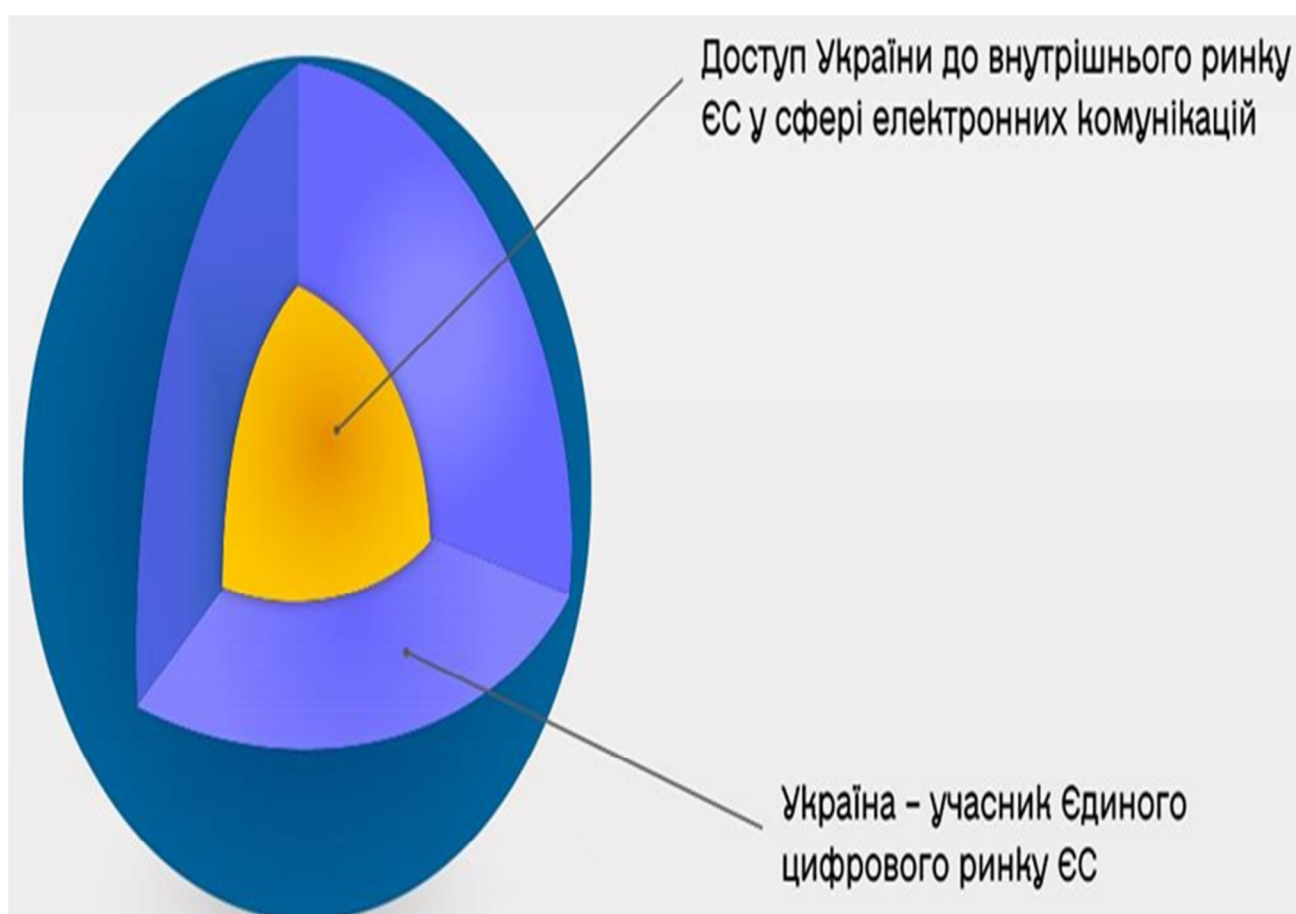

Рис. 3.1. Режим внутрішнього ринку ЄС у сфері електронних комунікацій [24].

Необхідною передумовою для розбудови в Україні ефективних цифрової економіки і цифрового ринку та його подальшої інтеграції до

єдиного цифрового ринку ЄС (EU Digital Single Market Strategy) (рис. 3.2) є запровадження ефективної системи державного управління (е-урядування) [108].

Рис. 3.2. Стратегічна мета України – Цифровий Безвіз [24].

Трансформація системи державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства та в контексті європейської інтеграції України має відбуватися через інтеграцію нашої країни до цифрового простору ЄС та гармонізацію з європейськими (міжнародними) цифровими стандартами за наступними напрямками [6].

1. Гармонізація електронної ідентифікації шляхом:

- «розробки національного плану дій щодо взаємного визнання

електронної ідентифікації;

- здійснення пілотування сумісного транскордонного електронного підпису;
- розробки основ регулювання і легалізації для сфери електронної ідентифікації;
- законодавчого визначення необхідності ЕЦП, як складової електронного документа;
- підтримки постачальників електронних довірчих послуг державної форми власності незалежно від ринкових коливань і тенденцій;
- розробки плану реалізації Стратегії кібербезпеки України, який враховуватиме вимоги Директиви з безпеки мережевих та інформаційних систем (NIS);
- гармонізації з eIDAS, розвиток електронних транскордонних довірчих послуг;
- гармонізації системи ідентифікації на базі додатку «Дія» з іншими юрисдикціями» [6].

2. Міжнародний обмін інформацією шляхом:

- «транскордонного обміну даними між державними електронними реєстрами країн ЄС та України, що містять інформацію про юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців у рамках The once-only principle project;
- запровадження та сприяння спільним моделям опису та каталогізації державних послуг в Україні;
- розробки варіантів зменшення плати за роумінг між ЄС та Україною» [6].

3. Гармонізація цифрового законодавства шляхом:

- «розробки та прийняття закону про електронні комунікації з урахуванням нового Європейського кодексу електронних комунікацій;
- зміцнення незалежності та регуляторної спроможності НКРЗІ, реформування Адміністрації Держспецзв'язку та її функцій в частині кібербезпеки;
- ратифікації Конвенції Ради Європи про кіберзлочинність;
- розробки концепції реформування системи захисту персональних даних в Україні та напрацювання закону з урахуванням змін у європейському законодавстві;
- внесення змін до Закону України «Про електронну комерцію»;
- імплементації положення Угоди про асоціацію щодо цифровізації і функціонування цифрового ринку;
- забезпечення імплементації Стратегії інтеграції до єдиного цифрового ринку ЄС («дорожньої карти»), яка має стати двостороннім документом, що передбачає виконання взаємних зобов'язань;
- забезпечення фактичного виконання положень гармонізованого законодавства;
- сприяння розвитку місцевого краудфандингу та P2P-фінансування у рамках програми EU4Digital через гармонізацію правової бази України із законодавством ЄС і підтримка їх інтеграції до європейських платформ і мереж» [6].

4. Включення у міжнародну цифрову інфраструктуру шляхом:

- долучення до проєктів «Цифрова магістраль трьох морів»;
- інтеграції та обміну даними з платформами ЄС щодо життєзабезпечення (медичні, громадської безпеки тощо).

5. Забезпечення цифрових прав шляхом:

- «гармонізації цифрових прав з найкращими практиками ЄС;

- гарантувати цифрові права (зокрема право на доступ до ШСД), як невід'ємну складову конституційних прав українських громадян;
- врегулювання етичних питань, пов'язаних з цифровізацією, відкритими даними, застосуванням біотехнологій та хай-тек» [6].

Отже, можна стверджувати, що на сьогоднішньому етапі розвитку нашої країни суспільством вимагається комплексна структурнофункціональна трансформація системи державного управління України. Поступово відходять на другій план і залишаються пережитками минулого елементи радянської системи державного будівництва. Натомість головною вимогою часу є розвиток діалогу та формування консенсусу з питань державної політики між суспільством і владою в умовах розвитку інформаційного суспільства [5].

Відтак, сучасне інформаційне суспільство в Україні в умовах європейської інтеграції має базуватися на інформаційно-комунікаційних технологіях, «інтелектуальних» комп'ютерах, автоматизації та роботизації всіх сфер і галузей економіки та управління, єдиній інтегрованій системі зв'язку, що дозволить забезпечити кожній особі доступ до будь-якої інформації і знань, зумовить радикальні зміни в усій системі суспільних відносин, а також дозволить володіти достовірною і актуальною інформацією, а також ефективно використовувати адекватні методи її збору, аналізу і надання, що є основою успішної діяльності державних органів будьякого рівня та побудови сервіс-орієнтованої держави.

3.2. Напрями удосконалення механізмів державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства

Розвиток економіки та громадських інститутів за умов демократизації суспільства та розвитку світової конкуренції неодмінно веде до прискорення процесів глобалізації. Сучасні інформаційні технології створюють безмежні можливості для поширення інформації і мають неабиякий ефект на цей процес. Інформаційна відкритість суспільства змінює і орієнтири у поведінкових настроях людей, які відбиваються у демографічних показниках країни загалом чи її окремих регіонів.

У цих умовах необхідно виробити принципово нові напрямки державної політики та економічні механізми її реалізації, здатні підтримувати в оптимальному стані (з суспільної та економічної точок зору) систему державного управління, сприяти вирішенню основного завдання держави – зростанню добробуту її громадян та захисту їх законних права і свободи. Питання оцінки ефективності державного управління на різних етапах розвитку нашої країни вирішувався по-різному, і ставлення до цього часто було політизованим. Як правило, чинна номенклатурна влада вважає, що тільки вона забезпечує високоефективне керівництво, припиняючи роль попередніх систем державного управління та політичного керівництва країни.

З наукового погляду критерії та показники ефективності повинні відображати ступінь виконання державою конституційних норм, функцій та завдань, наведених в основному законі держави. Але цю проблему неможливо вирішити без системного підходу, що враховує всі сторони управління та різні рівні вирішення державних завдань.

Проміжним критерієм ефективності управління може стати рівень досягнення поставлених цілей в органах державної влади, а саме виконання стратегічних цілей.

(Рівень міністерств та відомств), реалізація державних програм, проектів (рівень середньої та вищої ланки керівників), вирішення поточних та оперативних завдань (рівень працівників держустанов). Але в цьому випадку необхідно переконатися в обґрунтованості та правильності самих цілей та завдань, достатності ресурсів (фінансових, матеріальних, трудових та ін) для вирішення поставлених завдань.

Питання підвищення ефективності державного управління є актуальним не лише з погляду економії ресурсів, а й забезпечення конкурентоспроможності країни, оскільки лише керівництво може формувати ефективну економічну політику, доводячи свої переваги у світовому просторі. Зрештою ці переваги чи недоліки оцінюються самими громадянами країни.

Найбільш яскравими показниками ефективності управління на рівні держави є: динаміка кінцевих показників виробництва суспільних благ, таких як валовий внутрішній продукт держави, індекс розвитку людського потенціалу, зниження частки бідності населення.

Розглядаючи концепції ефективного управління, необхідно відзначити їхню спрямованість на благо суспільства, задоволення соціальних потреб населення. Однак усі ці теоретичні погляди та концепції розкривають лише загальні напрями державного управління, відображають кінцеву мету управління – задоволення соціальних потреб громадян України. Не в повному обсязі аналізується економічна основа, що дозволяє розкрити суть проблеми з урахуванням елементів суспільного устрою, закріплених у Конституції.

Більш глибоко та докладно розглядається проблема концептуальної реалізації соціальних потреб суспільства, орієнтованого створення та розвитку економічного потенціалу країни. Ефективність державного управління тут визначається у вигляді впливу одних людей на інших в ім'я їх спільних інтересів. У цьому випадку до уваги беруться соціальні результати та їх наслідки, а не лише виробничі, технологічні, економічні показники. Останні відбиваються, з одного боку, через забезпечення потреб суспільства та підтримку його цілісності та динаміки, з іншого – через задоволення запитів людей, створення їм умов для трудового благополучного життя, збереження здоров'я та моральної чистоти

Зрештою у будь-якій демократичній державі ефективність управління безпосередньо залежить від відносин, які складаються між взаємодіючими елементами системи управління. Кожен із них, залежно від посади, має відповідний статус. Суб'єкт управління на перше місце повинен ставити обов'язки щодо керованого об'єкту, а не права. Ефективне державне управління має будуватися на наступних основоположних принципах:

- розстановка керованих об'єктів на професійній та конкурсній основі (за штатним) розкладу);
- забезпеченість робочих місць необхідними ресурсами для ефективного виконання функціональних обов'язків, відповідна заробітна плата;
- можливість керованого об'єкта вирішувати необхідні для співіснування соціальні потреби.

Тільки за дотримання цих принципів суб'єкт управління може застосовувати свої права по відношенню до керованого об'єкта, тобто вимагати від керованого об'єкта ефективного виконання поставлених завдань. Реалізація зазначених принципів може бути найефективнішою лише за розширеного використання сучасних інформаційних технологій.

Зазначені напрямки у комплексі дозволять модернізувати процес політичного управління в сучасних умовах, вирішувати більш ефективно та цілеспрямовано соціально-економічні питання держави.

Зокрема, потрібно законодавчо закріпити положення про стимулювання розвитку інформаційних технологій, виявлення та усунення правових та організаційних бар'єрів їх розвитку.

Інформаційні (інформаційно-комунікаційні, інформаційно-телекомунікаційні) технології (далі – ІТ) масово проникають у всі сфери економіки та державного управління. Поточний період розвитку ІТ має загальну назву цифровізації (англ. digitalization) і відрізняється від попередніх етапів розвитку та застосування ІТ доповненням «аналогових» ІТ «цифровими», формуванням їх нових, «проривних» напрямів розвитку та видів, їх «наскрізним» використанням у всі сфери діяльності, у тому числі економічної, а також формуванням глобальних цифрових платформ.

Розвиток інформаційних технологій та його стимулювання як завдання державного управління вимагають відповідного нормативного правового регулювання.

«Цифрова економіка держави», спрямована на «створення умов для розвитку суспільства знань, підвищення добробуту та якості життя громадян нашої країни шляхом підвищення доступності та якості товарів та послуг, вироблених у цифровій економіці з використанням сучасних цифрових технологій, підвищення ступеня поінформованості та цифрової грамотності, покращення доступності та якості державних послуг для громадян, а також безпеки як усередині країни, так і за її межами». Проте відставання України від країн лідерів цифровізації продовжує посилюватись.

Однією з причин відставання є механізми державного управління, орієнтовані на галузеве впровадження інформаційних технологій, а не на усунення «наскрізних» обмежень, що створені правовим регулюванням у сфері розвитку інформаційних технологій, а також стимулювання такого розвитку

Для формування правового механізму державного управління у сфері стимулювання розвитку ІТ доцільно враховувати досвід виявлення та усунення адміністративних бар'єрів для розвитку бізнесу, які здійснювалися

у рамках адміністративної реформи, а також досвід усунення правових обмежень для використання ІТ при наданні електронних державних послуг.

Дослідники пишуть, що «в Україні потрібно створити ефективну, прозору, відкриту та гнучку структуру державного управління із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на існуючі внутрішні та зовнішні виклики.

Така концептуальна модель і прогнозований (бажаний) стан державного управління передбачає виконання таких завдань:

- врегулювання процесу застосування ІКТ в процесі державного управління;
- закріплення нового інформаційного статусу суб'єктів державного управління;
- забезпечення участі громадян, інститутів громадянського суспільства та бізнес-структур в державному управлінні;
- запровадження інструментів прямого і зворотного зв'язку при здійсненні державного управління;
- закріплення транспарентності, як принципу правового регулювання державного управління.

Удосконалення системи державного управління в Україні в сучасних умовах має базуватися на засадах більшої відкритості влади, «громадяноцентричності» державних послуг та відповідати низці таких критеріїв:

— можливості відслідковування громадської думки щодо проголошених реформ чи критично важливих для суспільства нормативних документів (наприклад: податковий та трудовий кодекси);

— можливості поліпшення зв'язків між різними державними установами та окремими державними службовцями, що дозволить

прискорити вироблення управлінських рішень та полегшити їх проходження на всіх етапах прийняття, а також їх міжвідомчого узгодження;

- створення сервісів, орієнтованими на наповнення інформацією не лише державними службовцями, але й громадянами із критично важливих для суспільства питань (правоохоронна діяльність, протидія наслідкам стихійних лих, забезпечення підтримки громадян за кордоном тощо);

- створення системи представлення державної статистичної інформації для широкої громадськості на основі більш простих та максимально візуалізованих (наочних) статистичних сервісів;

- вироблення таких підходів до надання державних послуг для населення, що будуть дозволяти оперативно їх трансформувати в залежності від реальних потреб громадян» [37].

Висновки до третього розділу

Розглянуто методологічні засади оцінки ефективності державного управління з урахуванням комплексного характеру досліджуваної проблеми та необхідності прив'язки до умов сучасної дійсності. Охарактеризована різнобічна оцінка поглядів вчених на вирішувану проблему з погляду історичних етапів розвитку суспільства та політичного розмаїття державного устрою. Наголошується на необхідності дотримання конституційних засад держави як непорушної основи побудови системи ефективного управління країною.

Розставлено пріоритетні цілі державного управління, які забезпечують верховенство інтересів громадян інтересами системи влади. Наведено аналіз основних документів щодо оцінки ефективності роботи органів центрального та регіонального управління. Показано окремі сторони оцінки ефективності управління в Україні, наведено динаміку найважливіших його показників за останні роки, на основі яких виділено тенденції зниження якості державного управління

Запропоновано принципи вдосконалення та розвитку системи державної влади. Показано роль інформатизації суспільства у підвищенні якості взаємодії суб'єктів та об'єктів управління. Визначено стан розвитку інформаційних технологій у сфері управління як базового елемента для вдосконалення роботи органів влади та як інструмента зниження корупційної складової у системі управління.

Висновки

У бакалаврській роботі теоретично узагальнено та запропоновано напрями удосконалення державного управління України в умовах розвитку інформаційного суспільства Рівненської області, що дало змогу сформулювати такі висновки й пропозиції.

1 Узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності та змісту державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства, яке має відповідати принципам: дотримання конституційних прав громадян та інтересів державної безпеки; транспарентності (інформаційної відкритості, прозорості, доступності, суспільного контролю); раціоналізації бюджетних витрат; інформаційної безпеки; ефективності та демократичності і забезпечити результативну взаємодію суб'єктів та об'єктів державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства.

2. Узагальнено зарубіжний досвід державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства який свідчить, що у світовій практиці вироблено три основні типи стратегій держави щодо процесів розбудови інформаційного суспільства: невтручання держави; централізованого управління та регулювання державою; раціонального поєднання процесів державного управління (регулювання) саморозвитку та самоорганізації, а для порівняльного аналізу та оцінки прогресу щодо розвитку електронної демократії використовується трирівнева модель електронної участі, що відображається за допомогою індексу EPI (E-Participation Index) і включає три основні етапи: е-інформування, е-консультації, е-рішення.

2. Охарактеризовано сучасний стан та результативність державного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства Рівненської області і встановлено, що впровадження у діяльність органів державної влади інформаційно-комунікаційних технологій відбувається несистемно і фрагментарно, на початковому етапі формування інформаційного суспільства на Рівненщині, інформаційним технологіям відводилася лише функція забезпечення, заснована на процедурній регламентації дій органів

державної влади, а розуміння інформатизації пройшло через стадію комп'ютеризації.

3. Визначено проблеми та суперечності державного управління Рівненської області в умовах розвитку інформаційного суспільства в сучасних умовах.

4. Обґрунтовано концептуальні засади стратегії трансформації державного управління України в умовах розвитку інформаційного суспільства.

5. Стратегія трансформації державного управління Рівненщини в сучасних умовах потребує комплексної модернізації, адже її стимулюючим фактором є розвиток інформаційного суспільства, яке має бути громадянським, демократичним, відкритим і соціальним, що вимагає відмови від переважно забезпечувального аспекту інформаційнокомунікативних технологій, підвищення їх ефективності

6. Визначено напрями удосконалення механізмів державного управління Рівненської області в умовах розвитку інформаційного суспільства .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А. М. Завальний та ін.; за заг. ред. Є.О. Гіди. К.: ФОП О.С .Ліпкан. 2011. 576 с.
2. Амосов О., Гавкалова Н. Публічне адміністрування в Україні: зв'язок з архетипами та пріоритети розвитку // *Публічне управління: теорія та практика*. 2014. № 2 (18). С. 7 – 13.
3. Атаманчук, Г. В. Теорія державного управління. М.: Омега-Л, 2010. 525 с.
4. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: монографія. К.: Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
5. Білинська М. М. Розвиток партнерських відносин між органами державної влади і громадянами: актуальні проблеми. Університет. наук. зап. Електрон. дані. Хмельницький, 2012. № 2. С. 30–35. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2012_2_6.pdf.
6. Вектори економічного розвитку 2030. Матеріали для обговорення. URL: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-vector.pdf>. Гнатюк. К. : НІСД. 2010. 64 с.
7. Грицяк І. А. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє [Текст] : монографія. К. : К.І.С., 2009. 240 с.
8. Дніпренко Н.К. Зміна парадигми в державному управлінні інформаційною сферою: комунікативний аспект : автореф. дис. ... канд. наук із держ. упр. : спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління», Д., 2005. 20 с.
9. Електронне урядування : [підручник] / [В.П. Горбулін, Н.В. Грицяк, А.І. Семенченко, О.В. Карпенко та ін.] ; за заг. ред. проф. Ю.В. Ковбасюка ; наук. ред. проф. Н.В. Грицяк, проф. А.І. Семенченко. К. : НАДУ, 2014. 352 с.
10. Енциклопедичний словник із державного управління / [уклад. Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.] ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. 820 с.

11. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л.
12. Клімушин П.С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві : [монографія] / П.С. Клімушин, А.О. Серенок. Х. : Вид-во Харків. РІ НАДУ «Магістр», 2010. 312 с.
13. Коваленко С.Ю. Характерні риси та проблеми розвитку інформаційного суспільства URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvek/2008_4/8.pdf
14. Колесникова К. Співвідношення державного управління та публічного адміністрування у процесі системної трансформації / Катерина Колесникова // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. 2013. № 3(15). С. 41 – 45. URL : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-3/doc/1/06.pdf>.
15. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. зі змін., внесен. Законом України від 8 груд. 2004 р.: Офіц. текст зі змін. станом на 1 січ. 2006 р. / Мін-во юстиції України. К.: Мінво юстиції, 2006. 126 с.
16. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 9.09.2022).
17. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 9.09.2022).
18. Макаренко Є.А. Міжнародна інформаційна політика: структура, тенденції, перспективи : дис. ... докт. політ. наук : спец. 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку». Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2003. 475 с.
19. Малиновський В.Я., Грицяк Н.В., Семенченко А.І. Вступ до курсу. Концептуальні засади електронного урядування та електронної демократії. Київ: ФОП Москаленко О. М., 2017. 70 с.

20. Моніторинг впровадження інструментів електронного урядування в органах місцевого самоврядування [Електронний ресурс] ; наук. ред. А.
21. Мохова Ю.Л. Особливості державного управління в країнах Європейського союзу в умовах сталого розвитку. *Публічне управління для сталого розвитку: виклики та перспективи на національному та місцевому рівнях*: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Маріуполь, 27-28 травня 2021 р.). Афіни, 2021. С.63-66.
22. Мохова Ю.Л. Цифрова трансформація державного управління: європейські стратегії. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Афіни, 07 травня 2021 р.). Афіни, 2021. С.63-66.
23. Оболенський О. Ю. Провісники нового публічного управління // Розвиток публічного адміністрування на засадах менеджменту: європейський контекст : матеріали науково-практичної конференції. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2009. С. 3-8. 5.
24. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації <https://thedigital.gov.ua/news/rezultati-tsifrovoi-transformatsii-v-regionakh-ukraini-1>
25. Охотский Є.В. Державне управління: навчальнометодичний комплекс. М.: МГ МО(У) МІД, 2008. С. 32–33.
26. Офіційний сайт Рівненської обласної ради. URL: <https://ror.gov.ua/>
27. Панцир С. Е-демократія в Україні: рекомендації щодо впровадження політики та забезпечення її результативності. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28784.pdf>.
28. Питання Міністерства цифрової трансформації : постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>.
29. Піча В.М. Соціологія: загальний курс. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України. К., “Каравела”, 1999. 248 с.
30. Политическое развитие современных переходных общества: теоретические подходы и основные тенденции: [монография] / Шаповаленко М. В. Харьков: Изд-во Харьков. нац. ун-та внутр. дел, 2007. 340 с.

31. Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/492-2014%D0%BF>
32. Про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2020 рік. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. URL: https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/9626/Prezentatsiia_do_Zvitu_NKRZI_2020.pdf (дата звернення 28.04.2021).
33. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 року №80/94-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
34. Про схвалення плану дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року № 909. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
35. Проскуріна О. О. Інформаційне суспільство: можливості і політико-культурна реальність становлення в Україні. // *Грані*. 2005. №1. регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2020 рік. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. URL: https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/9626/Prezentatsiia_do_Zvitu_NKRZI_2020.pdf (дата звернення 28.04.2021).
36. Сіماشко І. П. Формування позитивного іміджу державного службовця. Публічне управління та адміністрування: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. проблемам публічного управл. Житомир, 2020. С. 817. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/15.-publichne-upravlinnya-ta-administruvannya.pdf>
37. Теорія держави та права: [підручник] / Є. О. Гіда, Є. В. Білозьоров, А. М. Завальний та ін.; за заг. ред. Є.О. Гіди. К.: ФОП О.С. Ліпкан. 2011. 576 с.
38. Тоффлер Э. Третья волна: Пер. с англ. М.: ООО "Изд-во АСТ", 1999.
39. Трощинський В.П. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю.

В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. С. 605.

40. Червякова О. В. Перехід до парадигми механізмів трансформації державного управління. *Проблеми модернізації України*. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2017. Вип.5. С. 17-19.

41. Чернов С. І., Гайдученко С. О. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування». Харків : ХНУМГ, 2014. С. 7.

42. Ю. П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.

43. Яскевич. Вінниця : ГО «Подільська агенція регіонального розвитку», 2015. 84 с.

44. Woodrow, Wilson. June, 1887. The Study of Administration, Political Science Quarterly. Vol. 2. № 2 (Jun., 1887). P. 197–222. URL: http://www.commentary.com/admin_thoughts_1887.pdf